

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.5.2.2024

Pani
Joanna Kopczyńska
Prezes
Państwowego Gospodarstwa Wodnego
Wody Polskie
ul. Żelazna 59a, 00-848 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/058 – Wprowadzanie do rzek zasolonych wód z kopalń węgla kamiennego województwa
śląskiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Zarząd Zlewni w Gliwicach ¹ , ul. Robotnicza 2, 44-100 Gliwice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Joanna Kopczyńska, Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie ² , od 11 stycznia 2024 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: – Krzysztof Woś, Prezes PGW WP, od 31 sierpnia 2022 r. do 10 stycznia 2024 r., a od 17 do 30 sierpnia 2022 r. p. o. Prezesa PGW WP, – Przemysław Daca, Prezes PGW WP, od 17 stycznia 2018 r. do 16 sierpnia 2022 r. W okresie objętym kontrolą funkcję Dyrektora ZZG pełnili: – Marcin Nowak, Dyrektor ZZG od 19 kwietnia 2021 r. (od 27 lutego do 18 kwietnia 2021 r. Zastępca Dyrektora ZZG), – Tomasz Szczepanik, Dyrektor ZZG, od 10 września 2018 r. do 26 lutego 2021 r. (akta kontroli str. 5-13)
Zakres przedmiotowy kontroli	Wykonywanie zadań wobec podmiotów wprowadzających do wód powierzchniowych wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2023, z wykorzystaniem dowód sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Agnieszka Podziewska, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/103/2024 z 30 kwietnia 2024 r., 2. Witold Wilk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/102/2024 z 30 kwietnia 2024 r. (akta kontroli str. 1-4)

¹ Dalej: ZZG.

² Dalej: Prezes PGW WP.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Zarząd Zlewni w Gliwicach realizował zadania wobec podmiotów wprowadzających do wód powierzchniowych wody pochodzące z odwodnienia działających lub zlikwidowanych zakładów górniczych województwa śląskiego w sposób nie zapewniający ograniczenia negatywnych skutków oddziaływań na środowisko wodne oraz realizacji celu ochrony wód, jakim jest osiągnięcie celów środowiskowych i poprawa m.in. jakości wód oraz w sposób nie zapewniający gospodarowania wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju i zasadą racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich jakości i ilości.

W latach 2020-2023 ZZG prowadził dwa postępowania administracyjne w sprawie wydania pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie do wód powierzchniowych zasolonych wód kopalnianych z terenu województwa śląskiego, które zakończyły się wydaniem decyzji. ZZG prowadził postępowania na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁵ oraz ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne⁶, zgodnie z zasadą pisemności postępowania, informację o wszczęciu postępowania organ podawał do publicznej wiadomości, prawidłowo wzywał do uzupełnienia formalnego wniosku, wskazując termin na złożenie uzupełnienia oraz skutki prawne niezastosowania się do wezwania, a wydane decyzje spełniały wymogi określone w art. 107 kpa. Ustalone w decyzjach parametry dotyczące ilości i jakości odprowadzanych ścieków (wód kopalnianych) oraz warunki i obowiązki były zgodne z wnioskami stron. Jednak w jednym z przedmiotowych postępowań naruszono przepisy dotyczące terminów na załatwienie sprawy, organ nie zawiadomił strony o niezakończonym w terminie, nie wskazał terminu załatwienia sprawy, przyczyn zwłoki w postępowaniu, nie pouczył o prawie do wniesienia ponaglenia na beczynność lub przewlekłość prowadzonego postępowania, ani nie poinformował stron o możliwości zapoznania się z kompletnym materiałem dowodowym.

W toku prowadzonych postępowań ZZG nierzetelnie weryfikował dane lub informacje zawarte w operatach wodnoprawnych lub w składanych wyjaśnieniach, uzasadniających odprowadzanie ścieków o zwiększonym stężeniu zanieczyszczeń chlorkami i siarczanami, a dotyczących braku negatywnego wpływu takich ścieków na środowisko wodne w kontekście m.in. skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń oraz neutrudniania korzystania z wód przez innych użytkowników, braku możliwości zastosowania dostępnych technik i technologii oczyszczania ścieków lub nieopłacalności ich zastosowania, a także nie wymagał dokonania oceny możliwości retencjonowania (dozowania) wód dołowych wprowadzanych do wód powierzchniowych.

W latach 2020-2023 obowiązywało dziewięć pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie zasolonych wód kopalnianych do wód powierzchniowych⁷. Pozwolenia wodnoprawne dotyczyły zgody na wprowadzanie zasolonych wód kopalnianych w ilości dopuszczalnej rocznej do ok. 18 mln m³ na rok oraz przy dopuszczalnych poziomach stężeń chlorków do 27 250 mg/l i siarczanów do 3 000 mg/l.

Wydane w latach 2020-2023 pozwolenia wodnoprawne zawierały część wymaganych elementów, o których mowa w art. 403 prawa wodnego⁸, a określone w pozwoleniach

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 572, dalej: kpa.

⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 ze zm., dalej: prawo wodne.

⁷ Pięć wydanych przez Dyrektora ZZG, w tym dwa wydane w okresie objętym kontrolą oraz cztery pozwolenia wodnoprawne wydane przez inny organ.

⁸ W tym: cel i zakres korzystania z wód, obowiązki wobec uprawnionego do rybactwa, narażonego na szkody w związku z wykonywaniem pozwolenia, ilość ścieków wprowadzanych do wód, dopuszczalne ilości substancji zanieczyszczających, miejsce poboru próbek ścieków, sposób i zakres prowadzenia pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód oraz

wodnoprawnych częstotliwości i sposoby prowadzenia pomiarów ścieków w miejscu ich wprowadzania do wód powierzchniowych zobowiązywały podmioty do analiz jakościowych ścieków w miejscu wylotu z minimalną częstotliwością przewidzianą w przepisach, tj. raz na dwa miesiące.

Obydwa wydane w badanym okresie pozwolenia wodnoprawne dopuszczały odprowadzanie zasolonych wód kopalnianych o ponadnormatywnych zawartościach zanieczyszczeń, tj. wyższych niż poziomy wskazane w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych⁹.

W jednej decyzji określono warunek nieprzekraczania 1 000 mg/l sumarycznej zawartości stężeń chlorków i siarczanów w wodach powierzchniowych, wyliczonej przy założeniu pełnego wymieszania odprowadzanych wód z wodami odbiornika oraz ustalono obowiązki i działania prośrodowiskowe, wynikające z art. 403 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 pkt 16 prawa wodnego.

W drugiej decyzji, przyznając ponadnormatywne stężenia zanieczyszczeń, nie zobowiązano podmiotu ani do spełnienia warunku nieprzekraczania 1 000 mg/l sumarycznej zawartości stężeń chlorków i siarczanów w punkcie pełnego wymieszania ścieków z wodami odbiornika, ani nie określono obowiązków niezbędnych ze względu na ochronę środowiska (przedsięwzięć ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko oraz przedsięwzięć i działań niezbędnych dla spełnienia warunków, o których mowa w art. 68 prawa wodnego), co w ocenie NIK naruszało art. 403 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 pkt 16 prawa wodnego.

W okresie objętym kontrolą ZZG przeprowadził dziewięć przeglądów siedmiu pozwoleń wodnoprawnych, w tym pięć z opóźnieniem, czym naruszył art. 406 ust. 1 prawa wodnego. Czynności w ramach przeglądów pozwoleń wodnoprawnych prowadzono nierzetelnie i z naruszeniem wytycznych Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej z 30 czerwca 2021 r. *Przeglądy pozwoleń wodnoprawne – wytyczne*¹⁰. ZZG nie we wszystkich przypadkach żądał bowiem pełnych danych dotyczących ilości i jakości odprowadzonych ścieków, ani kopii dokumentów potwierdzających przekazanie wyników pomiarów badań ścieków lub zawarcie ugód z uprawnionym do rybactwa. ZZG nie wykonał oględzin urządzeń wodnych, a protokół z przeglądu sporządzono niezgodnie z wytycznymi KZGW.

ZZG nierzetelnie analizował dane dotyczące ilości odprowadzanych ścieków w odniesieniu do warunków pozwolenia wodnoprawnego oraz podejmował nieskuteczne działania przypadku zaniechania przez podmiot wykonania obowiązku, wynikającego z art. 304 ust. 1 prawa wodnego.

W odniesieniu do próby zbadanych wpłat z tytułu korzystania z usług wodnych, ZZG prawidłowo ustalał wysokości opłaty stałej i opłaty zmiennej oraz na bieżąco monitorował terminowe regulowanie należności i podejmował wstępne działania windykacyjne przewidziane w regulacjach wewnętrznych. Nierzetelnie weryfikowano jednak dane dotyczące ilości odprowadzonych ścieków ujęte w oświadczeniach będących podstawą ustalenia wysokości opłaty zmiennej. W trzech przypadkach ZZG naliczył opłaty zmienne w podstawowej wysokości w sytuacji przekroczenia dopuszczalnej rocznej ilości odprowadzanych ścieków i nie podjął działań zmierzających do wymierzenia przez właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska

dotatkowe obowiązki dotyczące pomiarów poniżej i powyżej miejsca zrzutu ścieków z określeniem częstotliwości i metod tych pomiarów

⁹ Dz.U. z 2019 r. poz. 1311, dalej: rozporządzenie w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.

¹⁰ Dalej: wytyczne KZGW.

opłaty podwyższonej w związku z naruszeniem warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym przez te podmioty.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego¹¹

OBSZAR

Wykonywanie zadań wobec podmiotów wprowadzających do wód powierzchniowych wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych

Opis stanu faktycznego

1. Prowadzenie postępowań w sprawie wydania pozwoleń wodnoprawnych podmiotom wprowadzającym wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych

W latach 2020-2023 w ZZG prowadzono cztery postępowania administracyjne w sprawie wydania pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie do wód powierzchniowych wód pochodzących z odwodnienia czynnego lub zlikwidowanego zakładu górniczego górnictwa węgla kamiennego z terenu województwa śląskiego. Dwa postępowania zakończyły się wydaniem decyzji - Spółce Restrukturyzacji Kopalń S.A. (dalej: SRK S.A.)¹² oraz Przedsiębiorstwu Gospodarki Wodnej i Rekułtywacji S.A. w Jastrzębiu-Zdroju (dalej: PGWiR S.A.)¹³. Dwa pozostałe postępowania o wydanie pozwolenia wodnoprawnego zostały zawieszono - na wniosek strony albo z urzędu, a następnie jedno z nich zostało umorzono na wniosek strony¹⁴. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki odmowy wydania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie do wód powierzchniowych wód pochodzących z odwodnienia zakładu górniczego górnictwa węgla kamiennego z terenu województwa śląskiego. Badaniami kontrolnymi objęto obydwie, prowadzone postępowania zakończone wydaniem decyzji.

(akta kontroli str. 331-341, 355-359, 873-874)

ZZG prowadził postępowania administracyjne o wydanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z zasadą pisemności postępowania, określoną w art. 14 kpa. Informację o wszczęciu postępowania w sprawach dotyczących pozwolenia wodnoprawnego organ podawał do publicznej wiadomości na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej oraz w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, zgodnie z art. 400 ust. 7 prawa wodnego. Wydane pozwolenia wodnoprawne spełniały wymogi określone w art. 107 kpa, w tym decyzje zawierały: datę wydania, oznaczenie organu administracji publicznej, rozstrzygnięcie i uzasadnienie faktyczne i prawne. Kopie ostatecznych decyzji przekazano właściwemu organowi Inspekcji Ochrony Środowiska, zgodnie z art. 400 ust. 9 prawa wodnego.

(akta kontroli str. 44-62, 157-171, 244-246, 259-268, 331-341, 367-368, 382-385)

¹¹ W niniejszej kontroli uwzględniono jeden obszar badań kontrolnych, dlatego nie sporządzono oceny cząstkowej, lecz wyłącznie ocenę ogólną.

¹² Decyzja Dyrektora ZZG nr GL.ZUZ.1.4210.356.2021.KP z dnia 15 lutego 2022 r. na długotrwałe obniżenie poziomu zwierciadła wody podziemnej - odwadniania wyrobisk zlikwidowanej kopalni przez Pompownię „Pstrowski” przy dopuszczalnej rzędnej piętrzenia -555,0 m n.p.m. oraz na odprowadzanie istniejącym wylotem poprzez wylot rowu „C” do rzeki Bytomki w km 10+640 ścieków (wód kopalnianych) pochodzących z odwadniania wyrobisk zlikwidowanej kopalni przez Pompownię „Pstrowski”.

¹³ Decyzja Dyrektora ZZG nr GL.ZUZ.1.4210.171.2020.JPŁ z dnia 17 sierpnia 2020 r. na wprowadzanie do wód rzeki Odry w km 28+626 przez cały rok zasolonych wód kopalnianych, poprzez system retencjonująco-dozujący „OLZA”.

¹⁴ Postępowanie nr GL.ZUZ.1.4210.333.2023.JPA w sprawie wydania SRK S.A. pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie wód kopalnianych do rzeki Bierawki, postanowieniem Dyrektora ZZG z dnia 24 listopada 2023 r., zostało zawieszono z urzędu do czasu rozstrzygnięcia toczącego się postępowania ze skargi SRK S.A. zaskarżającej decyzję uchylającą poprzednio obowiązujące pozwolenie wodnoprawne.

Postępowanie nr GL.ZUZ.1.4210.152.2022.JPA w sprawie wydania PGWiR S.A. pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie do wód rzeki Bierawki ścieków i wód z terenu zakładu odsalania PGWiR S.A., postanowieniem Dyrektora ZZG z dnia 10 marca 2023 r zostało zawieszono na wniosek PGWiR S.A., w związku ze zmieniającymi się uwarunkowaniami formalnymi i ekonomicznymi oraz podjętymi działaniami kontrolnymi i formalnymi, a następnie (również na wniosek strony) umorzono decyzją z dnia 20 września 2024 r. (znak: GL.ZUZ.1.4210.152.2022.JPA).

W przypadku wniosku PGWiR S.A. podmiot złożył wniosek do ZZG, choć poprzednio obowiązujące pozwolenie wydał Marszałek Województwa Śląskiego (decyzja nr 3088/OS/2012 z dnia 5 listopada 2012 r.). Jak wyjaśnił Dyrektor ZZG: „(...) Zakres objęty wnioskiem na podstawie którego udzielono pozwolenia wodnoprawnego z dnia 17 sierpnia 2020 r. znak GL.ZUZ.I.4210.171.2020.JPL, nie był związany z żadnym „przypadkiem” podlegającym kompetencjom dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej. Tutejszy organ, na podstawie art. 397 uznał się organem właściwym do wydania pozwolenia wodnoprawnego w przedmiotowej sprawie. Kolektor „Olza” obejmuje m.in. rurociągi tłoczne (kanalizacyjne) o długości 83 km. W związku z czym, wykonanie kolektora spełnia przesłanki wymienione w § 3 ust. 1 pkt 81 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogąco znacząco oddziaływać na środowisko (sieci kanalizacyjne o całkowitej długości przedsięwzięcia nie mniejszej niż 1 km, z wyłączeniem ich przebudowy metodą bezwykopową, sieci kanalizacji deszczowej zlokalizowanych w pasie drogowym i obszarze kolejowym oraz przyłączy do budynków)”.

(akta kontroli str. 871-873)

W przypadku wniosku SRK S.A. Pompownia „Pstrowski” podmiot złożył niekompletny wniosek o wydanie pozwolenia wodnoprawnego. ZZG prawidłowo wezwał podmiot do jego uzupełnienia formalnego, na podstawie art. 64 § 2 kpa, wskazując termin na złożenie uzupełnienia oraz skutki prawne niezastosowania się do wezwania. Zawiadomienie o wszczęciu postępowania administracyjnego organ wydał zgodnie z art. 61 § 3 kpa i z uwzględnieniem art. 63 § 2 kpa.

(akta kontroli str. 229-230, 244-246, 331-341)

W prowadzonym postępowaniu z wniosku PGWiR S.A. liczba dni kalendarzowych od dnia złożenia wniosku do daty wydania decyzji wyniosła 129 dni, a po uwzględnieniu okoliczności, o których mowa w art. 35 § 5 kpa, postępowanie trwało 35 dni. Wniosek o wydanie pozwolenia wodnoprawnego wpłynął do ZZG 10 kwietnia 2020 r. Z uwagi na epidemię SARS-CoV-2 bieg terminów uległ zawieszeniu do 23 maja 2020 r. Wydane 9 czerwca 2020 r. zawiadomienie o wszczęciu postępowania zawierało informację o możliwości wypowiedzenia się co do zebranego materiału dowodowego, o prawie wglądu do akt sprawy, możliwości składania uwagi i wniosków oraz wypowiedzenia się co do zebranych materiałów w terminie 14 dni od otrzymania zawiadomienia, zgodnie z art. 10 § 1 kpa oraz art. 73 § 1 i 1a kpa. W toku prowadzonego postępowania ZZG nie wzywał wnioskodawcy do uzupełnienia wniosku, ani do złożenia wyjaśnień, w sprawie nie wpłynęło także żadne stanowisko innej strony, a decyzję wydano 17 sierpnia 2020 r.¹⁵, tj. po upływie 18 dni od zwrotu do ZZG potwierdzenia wywieszenia ostatniego zawiadomienia o wszczęciu postępowania.

Dyrektor ZZG wyjaśnił, że: „(...) przedmiotowa decyzja udzielająca pozwolenia wodnoprawnego wymagała wnikliwego przeanalizowania materiału dowodowego oraz zaliczana jest do tzw. spraw o skomplikowanym charakterze. (...) Zgodnie z art. 12 k.p.a., organy administracji publicznej powinny działać w sprawie nie tylko szybko, ale i wnikliwie. W związku z powyższym, decyzja została wydana po 18 dniach od dokonania zwrotu potwierdzenia wywieszenia ostatniego zawiadomienia o wszczęciu postępowania, z uwagi na skomplikowany charakter sprawy oraz potrzebę wnikliwego przeanalizowania przedłożonego materiału w sprawie, a także inne prowadzone postępowania oraz obowiązki pracownika.”

W przedłożonych wyjaśnieniach Dyrektor ZZG wskazał również na niewystarczający skład osobowy Działu Zgód Wodnoprawnych i stopień jego obciążenia oraz na skomplikowany charakter spraw o wydanie pozwolenia wodnoprawnego

¹⁵ Decyzja Dyrektora ZZG nr GL.RUZ.1.4210.171.2020.JPL z dnia 17 sierpnia 2020 r.

w przedmiotowych sprawach. Z przedłożonych informacji wynika, że na dzień 1 stycznia 2020 r. ZZG zatrudniało 110 pracowników, w tym 10 w dziale ZUZ¹⁶.

(akta kontroli str. 157, 159-171, 331-341, 352-354, 360, 370-371, 874-875)

W drugim prowadzonym postępowaniu - z wniosku SRK S.A. Pompownia „Pstrowski” - naruszono przepisy dotyczące terminów na załatwienie sprawy, organ nie zawiadomił strony o niezakończonym w terminie, nie wskazał terminu załatwienia sprawy, przyczyn zwłoki w postępowaniu, jak również nie pouczył o prawie do wniesienia ponaglenia na beczynność lub przewlekłość prowadzonego postępowania, ani nie poinformował stron o możliwości zapoznania się z kompletnym materiałem dowodowym, co przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Dodatkowo w toku ww. postępowania ZZG nierzetelnie weryfikował dane lub informacje przedstawione w operacie wodnoprawnym lub składanych wyjaśnieniach uzasadniających odprowadzanie ścieków o zwiększonym stężeniu zanieczyszczeń chlorkami i siarczanami, a dotyczących braku możliwości zastosowania dostępnych technik i technologii oczyszczania ścieków lub nieopłacalności ich zastosowania i nie wymagał dokonania oceny możliwości retencjonowania (oraz dozowania) wód dołowych wprowadzanych do wód powierzchniowych, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Wydając pozwolenia wodnoprawne ZZG nie dokonywał również należytej oceny wpływu prowadzonej działalności na środowisko wodne, jak i na innych użytkowników, w kontekście m.in. skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń, co przedstawiono szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

2. Zgodność wydanych pozwoleń wodnoprawnych

W latach 2020-2023 obowiązywało dziewięć¹⁷ pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie zasolonych wód kopalnianych do wód powierzchniowych – pięć wydanych przez Dyrektora ZZG (w tym dwa wydane w okresie objętym kontrolą)¹⁸ oraz cztery pozwolenia wydane przed 2020 r. przez inny organ¹⁹. Wszystkie pozwolenia wodnoprawne dotyczyły zgody na wprowadzanie wód pochodzących z odwodnienia kopalń do wód powierzchniowych znajdujących się na obszarze dorzecza Odry, w rejonie wodnym Górnej Odry²⁰ - w ilości dopuszczalnej rocznej od 182,5 tys. m³ do niemal 18 mln m³ na rok²¹ oraz przy dopuszczalnych, o ile takie

¹⁶ W latach 2021-2023 stan zatrudnienia wynosił: w 2021 r. – 153 pracowników, w tym 11 w dziale ZUZ, w 2022 r. – 149 pracowników, w tym 9 w dziale ZUZ, a w 2023 r. – 158 pracowników, w tym 10 w dziale ZUZ (na dzień 1 stycznia danego roku).

¹⁷ W tym sześć decyzji wydanych SRK S.A, trzy decyzje wydane PGWiR S.A. oraz jedna decyzja wydana Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze.

¹⁸ Pozwolenie wodnoprawne nr GL.ZUZ.1.421.302.2018.JP z dnia 22 października 2018 r. udzielone SRK S.A. – Pompownia „Gliwice”; pozwolenie wodnoprawne nr GL.ZUZ.1.421.316.2018.JP z dnia 29 listopada 2018 r. udzielone SRK S.A. – Pompownia „Szombierki”, pozwolenie wodnoprawne nr GL.ZUZ.1.421.512.2018.JP z dnia 28 lutego 2019 r. udzielone SRK S.A. – Pompownia „Dębieńsko”, zastąpiona decyzją nr GL.ZUZ.1.421.512.2018.JP z dnia 23 września 2019 r., pozwolenie wodnoprawne nr GL.ZUZ.1.421.171.2020.JP z dnia 17 sierpnia 2020 r. udzielone PGWiR S.A. – system retencyjno-dozujący „OLZA” oraz pozwolenie wodnoprawne nr GL.ZUZ.1.421.356.2021.KP z dnia 15 lutego 2022 r. udzielone SRK S.A. – Pompownia „Pstrowski”.

¹⁹ Decyzja nr E/121-2015 z dnia 25 listopada 2015 r. wydana przez Prezydenta Miasta Zabrze Muzeum Górnictwa Węglowego; decyzja nr ZEC.6341.31.2015 z dnia 1 lutego 2016 r. wydana przez Prezydenta Miasta Bytomia SRK S.A. – Pompownia „Siemianowice-Chorzów”; decyzja nr OŚ.6341.15.2017 z dnia 5 czerwca 2017 r. wydana przez Starostę Rybnickiego PGWiR S.A. na wody z KWK Budryk, których ilość przekracza wydajność instalacji odsalających, zmieniona postanowieniem nr OŚ.6341.15.2107 z dnia 13 czerwca 2017 r.; decyzja nr E/98-2017 (WE.6341.35.2017.JB) z dnia 29 grudnia 2017 r. wydana przez Prezydenta Miasta Zabrze SRK S.A. – Pompownia „Pstrowski”.

²⁰ Do rzeki Odry, do rzeki Bierawki, do rzeki Kłodnicy, do rzeki Bytomki oraz do Rowu Granicznego (lewobrzeżnego dopływu Bytomki).

²¹ Obowiązujące w latach 2020-2023 pozwolenia wodnoprawne dopuszczały następującą ilość roczną odprowadzonych do wód powierzchniowych ścieków (wód kopalnianych): SRK S.A. Pompownia „Gliwice” - 2,94 mln m³/rok, SRK S.A. Pompownia „Szombierki” – 4,3 mln m³/rok, SRK S.A. Pompownia „Dębieńsko” – 5,6 mln m³/rok, SRK S.A. Pompownia „Pstrowski” – 9,5 mln m³/rok, PGWiR S.A. system retencyjno-dozujący „OLZA” – średniodobowej 46,5 tys. m³/d (do 31 grudnia 2020 r.), 17,85 mln m³/rok (od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2025 r.) oraz 20,89 mln m³/rok (od 1 stycznia 2026 r. do 31 grudnia 2030 r.), Muzeum Górnictwa Węglowego – 182,5 tys. m³/rok (wartość roczną określono poprzez przeliczenie określonej w decyzji dopuszczalnej ilości dobowej tj. 500 m³/d), SRK S.A. Pompownia „Siemianowice-Chorzów” – 8,4 mln m³/rok, PGWiR S.A. KWK „Budryk” i system odsalania – 2 985,5 tys. m³/rok, w tym 2 954 tys. m³/rok wód z systemu odsalania i wód z KWK Budryk oraz 31,5 tys. m³/rok wód opadowych.

określono w decyzji, poziomach stężeń chlorków od 3 000 mg/l do 27 250 mg/l i siarczanów od 500 mg/l do 3 000 mg/l²².

(akta kontroli str. 14-95)

Większość pozwoleń wodnoprawnych obowiązujących w latach 2020-2023, w tym dwa wydane w okresie objętym kontrolą, dopuszczała ponadnormatywne zawartości chlorków lub siarczanów w odprowadzanych wodach, tj. wyższe niż wskazane w rozporządzeniu w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. Zgodnie z § 4 ust. 6 rozporządzenia, ścieki przemysłowe wprowadzane do wód nie powinny zawierać substancji zanieczyszczających w ilościach przekraczających najwyższe dopuszczalne wartości dla ścieków przemysłowych, określone w załączniku nr 4 do rozporządzenia, w którym (w tabeli II) określono dopuszczalny limit zanieczyszczeń chlorkami na poziomie 1 000 mg/l, a siarczanami 500 mg/l. W pozwoleniu wodnoprawnym udzielonym PGWiR S.A. na wprowadzanie zasolonych wód kopalnianych poprzez system retencjonująco-dozujący „OLZA”²³ przy dopuszczalnym ponadnormatywnym poziomie zanieczyszczeń, zgodnie z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, w decyzji określono warunek nieprzekraczania 1 000 mg/l sumarycznej zawartości stężeń chlorków i siarczanów w wodach powierzchniowych wyliczonej przy założeniu pełnego wymieszania odprowadzanych wód z wodami odbiornika.

(akta kontroli str. 14-95)

Wydając pozwolenia wodnoprawne na wyższe stężenia chlorków i siarczanów, ZZG nie dokonał należytej oceny wpływu prowadzonej przez wnioskodawców działalności na środowisko wodne, jak i działalności innych podmiotów w kontekście m.in. skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń, nierzetelnie weryfikował dane lub informacje przedstawione przez wnioskodawców w operatach wodnoprawnych lub składanych wyjaśnieniach, uzasadniające odprowadzanie ścieków o zwiększonym stężeniu zanieczyszczeń chlorkami i siarczanami, w tym dotyczące braku negatywnego wpływu takich ścieków na środowisko wodne oraz nieutrudniania korzystania z wód przez innych użytkowników, co przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Ustalone w dwóch pozwoleniach wodnoprawnych, wydanych i obowiązujących w okresie objętym kontrolą, parametry dotyczące zarówno ilości odprowadzanych wód, jak i zawartości zanieczyszczeń w odprowadzanych wodach, odpowiadały wnioskowanym wartościom zawartym w operatach wodnoprawnych złożonych przez wnioskodawców.

(akta kontroli str. 44-62, 100-101, 145-146, 176-177, 222, 331-341)

Wnioskowane wartości zanieczyszczeń przewyższały jednak wartości wynikające z dołączonych do operatów dokumentów, w tym wyników badań ścieków wykonanych w latach poprzedzających złożenie wniosku o wydanie pozwolenia wodnoprawnego. W pozwoleniu wodnoprawnym udzielonym PGWiR S.A.²⁴, dotyczącym wprowadzania wód poprzez system retencjonująco-dozujący „OLZA”, określono dopuszczalną roczną ilość odprowadzanych ścieków na poziomie ponad 17,8 mln m³,

²² Obowiązujące w latach 2020-2023 pozwolenia wodnoprawne dopuszczały następujące poziomy zanieczyszczeń: SRK S.A. Pompownia „Gliwice” – chlorki do 6 500 mg/l i siarczany do 3 000 mg/l, SRK S.A. Pompownia „Szombierki” – chlorki do 5 500 mg/l i siarczany do 2 500 mg/l, SRK S.A. Pompownia „Dębieńsko” - chlorki do 8 500 mg/l i siarczany do 700 mg/l, SRK S.A. Pompownia „Pstrowski” – chlorki do 6 000 mg/l i siarczany do 1 500 mg/l, PGWiR S.A. system retencyjno-dozujący „OLZA” – średniodobowa suma jonów chlorkowych i siarczanowych do 29 315 mg/l (do 31 grudnia 2020 r.), 26 500 mg/l i siarczany do 750 mg/l (od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2025 r.), chlorki do 27 250 mg/l i siarczany do 710 mg/l (od 1 stycznia 2026 r. do 31 grudnia 2030 r.), Muzeum Górnictwa Węglowego – nie określono zawartości chlorków i siarczanów w pozwoleniu wodnoprawnym, SRK S.A. Pompownia „Siemianowice-Chorzów” – chlorki do 3 000 mg/l i siarczany do 2 000 mg/l, PGWiR S.A. system odsalania i KWK „Budryk” – chlorki do 5 200 mg/l i siarczany do 500 mg/l (system odsalania) oraz chlorki do 27 000 mg/l i siarczany do 500 mg/l (KWK „Budryk”).

²³ Decyzja Dyrektora ZZG nr GL.ZUZ.1.4210.171.2020.JPŁ z dnia 17 sierpnia 2020 r.

²⁴ Jw.

a zawartość chlorków do 26 500 mg/l (w latach 2021-2025), podczas gdy ilość wprowadzonych ścieków do rzeki Odry nie przekroczyła 10,5 mln m³/rok²⁵, a stężenia chlorków – 18 613 mg/l²⁶.

Jak wyjaśnił Dyrektor ZZG: „We wniosku z dnia 07 kwietnia 2020 r., oraz w operacie wodnoprawnym (będącym załącznikiem do wniosku), określone zostały wartości m.in. stężenia chlorków odpowiednio: w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r. – 26 500 mg/l; w okresie od 01.01.2026 r. do 31.12.2030 r. – 27 250 mg/l. (...) Organ rozpatrując sprawę w zakresie złożonego wniosku, jest związany zakresem ujętym we wniosku oraz operacie wodnoprawnym, będącym załącznikiem, w tym określonymi w przedmiotowej dokumentacji wartościami wskaźników zanieczyszczeń. Stężenia zanieczyszczeń określone były na podstawie wniosków poszczególnych zakładów podłączonych do systemu kolektora Olza (załącznik nr 5) operatu. W operacie wodnoprawnym (...) wskazano charakterystykę jakościową obecnie odprowadzanych i planowanych do odprowadzenia zasolonych wód (...) – Tabela 7, na poziomie: 27 253 mg_{Cl}/l (prognoza), 28 763 mg_{Cl}/l (obecnie) (podane wartości – to wartości średnie). Wyjaśniono także, że: „(...) Z uwagi na zmianę stężeń chlorków i siarczanów w odprowadzanych wodach, przy wzroście ilości odprowadzanych wód o 23,0%, całkowity ładunek ulegnie zwiększeniu łącznie o 234,1 tony/dobę (...)” Dyrektor ZZG wyjaśnił również, że: „(...) We wniosku z dnia 7 kwietnia 2020 r., oraz w operacie wodnoprawnym (będącym załącznikiem do wniosku), określone zostały ilości wprowadzanych do wód rzeki Odry zasolonych wód kopalnianych, odpowiednio: w okresie od 1.01.2021 r. do 31.12.2025 r. – 17 852 150 m³/rok; w okresie od 1.01.2026 r. do 31.12.2030 r. – 20 896 250 m³/rok. Analogicznie jak w przypadku wartości zasolenia, wartości podane we wniosku oraz w pozwoleniu wodnoprawnym są wartościami dopuszczalnymi – potencjalnie maksymalnymi, których wnioskodawca nie może przekraczać. Co najważniejsze, bezwzględnym warunkiem odprowadzania wód jest spełnienie warunku określonego w przepisach, że po wymieszaniu z wodami odbiornika nie mogą być przekroczone wartości graniczne dla chlorków 1 000 mg/l i dla siarczanów 500 mg/l. W operacie wodnoprawnym (...) wskazano charakterystykę ilościową obecnie odprowadzanych i planowanych do odprowadzania zasolonych wód wg roku z prognozowaną najwyższą ilością – 2030 r. (z kopalnią „Budryk”) – Tabela.6. Wyjaśniono także, że „(...) Z zestawienia zbiorczego wynika, że do 2026 r. ogólna ilość zasolonych wód odprowadzanych do odbiornika wzrośnie o 2 388 m³/d, czyli o 5,1% w stosunku do ilości wynikającej z obecnego pozwolenia wodnoprawnego. W przypadku podłączenia kopalni „Budryk” ogólna ilość zasolonych wód odprowadzanych do odbiornika wzrośnie o 10 722 m³/d czyli o 23% w stosunku do ilości wynikającej z obecnego pozwolenia wodnoprawnego (...)”

(akta kontroli str. 44-52, 116-120, 147-156, 331-335, 369-370, 374-375)

W pozwoleniu wodnoprawnym dla Pompowni „Pstrowski” SRK S.A.²⁷ określono dopuszczalną roczną ilość odprowadzanych ścieków na poziomie 9,5 mln m³, a zawartość chlorków do 6 000 mg/l oraz siarczanów – do 1 500 mg/l, podczas gdy ilość odprowadzonych w latach 2018-2020 wód nie przekroczyła 8 mln m³/rok²⁸, a stężenia chlorków oraz siarczanów odpowiednio – 4 410 mg/l²⁹ oraz 980 mg/l³⁰.

Jak wyjaśnił Dyrektor ZZG: „Zgodnie z art. 407 ust. 1 ustawy Prawo wodne, Pozwolenie wodnoprawne wydaje się na wniosek (...). We wniosku z dnia 17 czerwca

²⁵ Według danych za lata 2018-2019 zawartych w zestawieniu ilości odprowadzonych zasolonych wód na podstawie wskazań przepływomierzy, Operat wodnoprawny, kwiecień 2020 r.

²⁶ Według danych za lata 2018 i 2019 najwyższe stężenie chlorków wykazało badanie próbki pobranej 25/26 stycznia 2018 r., (sprawozdanie z badań nr 292/07/2019 5 lipca 2019 r.), Operat wodnoprawny załączniki, kwiecień 2020 r.

²⁷ Decyzja Dyrektora ZZG nr GL.ZUZ.1.4210.356.2021.KP z dnia 15 lutego 2022 r.

²⁸ Według zestawienia ilości wypompowanej wody w latach 2018-2020 i prognozy za 2021 rok, operat wodnoprawny, maj 2021 r.

²⁹ Raport z badań próbki nr 00195/S/18 z 29 stycznia 2018 r.

³⁰ Raport z badań nr 29412/LB/2019 z 2 października 2019 r.

2021 r. (...), oraz w operacie wodnoprawnym (będącym załącznikiem do wniosku) (...), określone zostały wartości m.in. stężenia chlorków i siarczanów. (...) Oddział CZOK (jak sam wskazał) z dnia 01 września 2001 r. przejął trwałe odwodnienie kopalni Pstrowski po jej likwidacji, celem ochrony przed zagrożeniem wodnym kopalni Węglukoks Kraj Sp. z o.o. – KWK „Bobrek-Piekary” Ruch „Bobrek”. Wskazano także, że skład fizykochemiczny jest pochodną wyłącznie czynników naturalnych, tzn. budowy geologicznej, warunków zasilania i procesów hydrogeochemicznych zachodzących w górotworze.”

(akta kontroli str. 53-62, 206, 209-211, 225-228, 335-340, 374-375)

W pozwoleniach wodnoprawnych, udzielonych SRK S.A. Pompownia „Pstrowski” oraz PGWiR S.A., na wprowadzanie zasolonych wód kopalnianych poprzez system retencjonująco-dozujący „OLZA”³¹, określone częstotliwości i sposoby prowadzenia pomiarów ścieków w miejscu ich wprowadzania do wód powierzchniowych były zgodne z zapisami § 5 ust. 7 rozporządzenia w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, do którego bezpośrednio odwołano się w decyzjach - w częściach zawierających ustalone obowiązki i warunki wynikające z pozwolenia. W ww. pozwoleniach wodnoprawnych określono minimalną częstotliwość dokonywania analiz jakościowych ścieków w miejscu wylotu, tj. raz na dwa miesiące, co było zgodne z danymi zawartymi w operatach wodnoprawnych. W ww. pozwoleniach nie zobowiązano podmiotów do stałego monitoringu pomiarów. W pozwoleniu wodnoprawnym udzielonym PGWiR S.A., zobowiązano podmiot do utrzymywania stacji monitoringowej, o czym mowa w dalszej części wystąpienia.

(akta kontroli str. 44-62, 126, 208, 213-215, 331-341)

W przypadku decyzji wydanej SRK S.A. Pompownia Pstrowski Dyrektor ZZG wyjaśnił, że: „żaden z obowiązujących w dniu wydania przedmiotowej decyzji, objętej kontrolą, przepis prawa lub np. plany gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy, nie nakładał na organ zobowiązanie zakładu do przeprowadzania badań jakości ścieków w zakresie chlorków i siarczanów z częstotliwością większą niż wskazana w rozporządzeniu. Należy także zwrócić uwagę, że w toku prowadzonego postępowania żadna ze stron nie wskazywała na konieczność zwiększenia częstotliwości wykonywania analiz odprowadzanych ścieków w zakresie tych substancji, tj. chlorków i siarczanów.”

(akta kontroli str. 375-376)

Wydane w latach 2020-2023 pozwolenia wodnoprawne dla SRK S.A. Pompownia „Pstrowski” oraz dla PGWiR S.A. na wprowadzanie zasolonych wód kopalnianych poprzez system retencjonująco-dozujący „OLZA”³² zawierały wymagane elementy, o których mowa w art. 403 prawa wodnego, takie jak: cel i zakres korzystania z wód, warunki wykonywania uprawnień, w tym obowiązki wobec uprawnionego do rybactwa, narażonego na szkody w związku z wykonywaniem pozwolenia, ilość ścieków wprowadzanych do wód, dopuszczalne ilości substancji zanieczyszczających, miejsce poboru próbek ścieków, sposób i zakres prowadzenia pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód oraz dodatkowe obowiązki dotyczące pomiarów poniżej i powyżej miejsca zrzutu ścieków z określeniem częstotliwości i metod tych pomiarów, jak i obowiązek uczestniczenia w kosztach zarybiania wód powierzchniowych w przypadku SRK S.A.

(akta kontroli str. 44-62)

³¹ Odpowiednio decyzja Dyrektora ZZG nr GL.ZUZ.1.4210.356.2021.KP z dnia 15 lutego 2022 r. wydana SRK S.A. Pompownia „Pstrowski” oraz decyzja Dyrektora ZZG nr GL.ZUZ.1.4210.171.2020.JPŁ z dnia 17 sierpnia 2020 r. wydana PGWiR S.A.

³² Jw.

W pozwoleniu wodnoprawnym udzielonym PGWiR S.A. na wprowadzanie zasolonych wód kopalnianych poprzez system retencjonująco-dożujący „OLZA”³³ określono obowiązki i działania prośrodowiskowe, wynikające z art. 403 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 pkt 16 prawa wodnego, w sposób umożliwiający weryfikację ich realizacji. W decyzji zobowiązano podmiot do:

- sterowania ilościami odprowadzanych wód zasolonych i uzależniania ilości odprowadzanych zasolonych wód do rzeki Odry od aktualnie panujących przepływów w korycie rzeki, celem wyeliminowania jednorazowych dużych zrzutów;
- prowadzenia retencji i kontrolowania wprowadzania wód słonych do rzeki Odry w celu osiągnięcia jak najniższego stężenia w odbiorniku;
- oraz do utrzymywania stacji monitoringowej w Krzyżanowicach zapewniającej stały internetowy nadzór nad poziomem zasolenia Odry poniżej miejsca wprowadzania wód zasolonych.

Wyżej wskazane obowiązki były zgodne z działaniami określonymi przez wnioskodawcę w operacie wodnoprawnym.

(akta kontroli str. 44-52, 126-127, 331-335)

W pozwoleniu wodnoprawnym dla SRK S.A. – Pompownia „Pstrowski”³⁴, przyznając ponadnormatywne stężenia zanieczyszczeń, nie zobowiązano podmiotu do spełnienia warunku nieprzekraczania 1 000 mg/l sumarycznej zawartości stężeń chlorków i siarczanów w punkcie pełnego wymieszania ścieków z wodami odbiornika, częstszego niż raz na dwa miesiące badania odprowadzanych wód, obowiązków niezbędnych ze względu na ochronę środowiska – przedsięwzięć i działań ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko niezbędnych dla spełnienia warunków, o których mowa w art. 68 prawo wodne, zgodnie z art. 403 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 pkt 16 prawa wodnego, co przedstawiono szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W pozwoleniach wodnoprawnych dla SRK S.A. Pompownia „Pstrowski” oraz dla PGWiR S.A. na wprowadzanie zasolonych wód kopalnianych poprzez system retencjonująco-dożujący „OLZA”, określono dodatkowe obowiązki, o których mowa w art. 403 ust. 6 pkt 1 prawa wodnego. Podmioty zobowiązano do analiz wód rzeki powyżej i poniżej miejsca zrzutów ścieków – z częstotliwością raz na dwa miesiące (w przypadku SRK S.A.) albo raz w miesiącu (w przypadku PGWiR S.A.). W przypadku wprowadzania wód poprzez system retencjonująco-dożujący „OLZA” w pozwoleniu określono miejsca poboru próbek do badań laboratoryjnych powyżej i poniżej miejsca zrzutu. W przypadku odprowadzania wód kopalnianych do rzeki Bytomki przez SRK S.A. Pompownia „Pstrowski” nie określono miejsca poboru próbek do badań powyżej i poniżej wylotu, gdyż jak wyjaśnił Dyrektor ZZG: *„żaden z przepisów prawa nie zobowiązuje wnioskującego do określania punktów poboru (współrzędnych, numeru ewidencyjnego działki) lub podania innych danych lokalizujących miejsce poboru próbek wód powierzchniowych powyżej i poniżej miejsca zrzutu ścieków”, a „organ działa na podstawie przepisów prawa oraz przedłożonych do wniosku materiałów.”*

(akta kontroli str. 14-62, 376)

W ww. pozwoleniach wodnoprawnych określono również dodatkowe obowiązki, o których mowa w art. 403 ust. 1 pkt 1 prawa wodnego, a w jednym dodatkowo zobowiązano podmiot do partycypacji w kosztach zarybiania, zgodnie z art. 403 ust. 6 pkt 5 prawa wodnego. W pozwoleniu wodnoprawnym z dnia 15 lutego 2022 r. udzielonym SRK S.A. Pompownia „Pstrowski” zobowiązano podmiot do informowania uprawnionego do rybactwa o awariach mogących mieć wpływ na jakość oraz ilość

³³ Decyzja Dyrektora ZZG nr GL.ZUZ.1.4210.171.2020.JPŁ z dnia 17 sierpnia 2020 r.

³⁴ Decyzja Dyrektora ZZG nr GL.ZUZ.1.4210.356.2021.KP z dnia 15 lutego 2022 r.

ścieków, podania uprawnionemu do rybactwa współrzędnych geodezyjnych miejsca zrzutu ścieków oraz do przesyłania mu wyników badań jakości rzeki (powyżej i poniżej miejsca zrzutu) z częstotliwością co trzy miesiące, a także do zawarcia ugody w zakresie uczestniczenia w kosztach zarybiania. W pozwoleniu wodnoprawnym z dnia 17 sierpnia 2020 r. udzielonym PGWiR S.A. (system retencyjno-dozujący „OLZA”) zobowiązano podmiot do informowania uprawnionego do rybactwa o awariach mogących mieć wpływ na przekroczenie dopuszczalnych stężeń lub ilości zasolonych wód wprowadzanych do rzeki oraz do przesyłania uprawnionemu do rybactwa wyników pomiarów ilości i analiz jakości odprowadzanych do rzeki ścieków – z częstotliwością raz na rok, a do RZGW rocznego raportu zawierającego informacje dotyczące ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód oraz analiz jakości wody rzeki powyżej i poniżej miejsca zrzutu – w terminie do 1 marca każdego roku za rok poprzedni, lecz nie zobowiązano do partycypacji w kosztach zarybiania.

Powyższe obowiązki określone zostały w pozwoleniach wodnoprawnych na wniosek stron postępowania, tj. przez uwzględnienie w decyzjach obowiązków zawartych w operatach wodnoprawnych przedłożonych przez wnioskodawców oraz wskazanych w toku prowadzonych postępowań przez inne strony postępowania, zaakceptowanych przez wnioskodawców.

(akta kontroli str. 44-62, 126-127, 189, 247, 252)

3. Wydanie decyzji w sprawie cofnięcia lub ograniczenia pozwoleń wodnoprawnych bez odszkodowania podmiotom odprowadzającym wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych

W latach 2020-2023 nie ograniczono żadnego pozwolenia wodnoprawnego wydanego podmiotom odprowadzającym wody pochodzące z odwodniania zakładów górniczych oraz cofnięto jedno pozwolenie wodnoprawne bez odszkodowania podmiotowi odprowadzającemu zasolone wody kopalniane do wód powierzchniowych (w 2023 r.)³⁵. Przesłanką wydania przez Dyrektora ZZG decyzji orzekającej o cofnięciu bez odszkodowania pozwolenia wodnoprawnego był art. 415 pkt 1 prawa wodnego, stanowiący o możliwości cofnięcia lub ograniczenia bez odszkodowania pozwolenia wodnoprawnego w przypadku, jeżeli zakład zmienia cel i zakres korzystania z wód lub warunki wykonywania uprawnień ustalonych w pozwoleniu wodnoprawnym. Kopię decyzji przekazano właściwemu organowi Inspekcji Ochrony Środowiska. W wyniku wniesionego przez SRK S.A. odwołania, Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej³⁶ w Gliwicach, decyzją uchylił w całości decyzję Dyrektora ZZG nr GL.ZUZ.1.4213.2.2023.JPA z dnia 31 marca 2023 r. i orzekł o cofnięciu bez odszkodowania pozwolenia wodnoprawnego udzielonego punktem II.2. decyzji Dyrektora ZZG z dnia 23 września 2019 r., znak: GL.ZUZ.1.421.512.2018.JPŁ, tj. na usługę wodną polegającą na wprowadzaniu wód kopalnianych do rzeki Bierawki³⁷. Wyrokiem z 8 marca 2024 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach (dalej: WSA), sygn. Akt II SA/GI 1477/23, na podstawie art. 145 § 1 pkt 1 lit. a ppsa³⁸, uchylił zaskarżoną przez SRK S.A. decyzję Dyrektora RZGW. W uzasadnieniu wyroku WSA stwierdził, że „(...) stan faktyczny w sprawie został ustalony w sposób prawidłowy”. „(...) W ocenie Sądu zarówno z treści decyzji z dnia 23 września 2019 r., jak i ze znajdującego się w aktach sprawy operatu wynika że działalność Spółki powinna być prowadzona w taki sposób, że wody mocno zasolone (z niższych poziomów) powinny być odsalane, zaś wody słodkie i mało

³⁵ Decyzja nr GL.ZUZ.1.4213.2.2023.JPA z dnia 31 marca 2023 r. wydana przez Dyrektora ZZG, cofająca bez odszkodowania pozwolenie wodnoprawne nr GL.ZUZ.1.421.512.2018.JPŁ z dnia 23 września 2019 r. udzielonego przez Dyrektora ZZG SRK S.A. – Pompownia „Dębieńsko”.

³⁶ Dalej: RZGW.

³⁷ Decyzja nr GL.RUZ.4213.1.2023.2.BS z dnia 16 czerwca 2023 r. wydana przez Dyrektora RZGW.

³⁸ Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2024 r. poz. 935), dalej: ppsa.

zasolone, mogą być kierowane bezpośrednio do rzeki. W tym zakresie skład orzekający akceptuje stanowisko organów administracji. (...) Po stwierdzeniu zmiany celu i zakresu korzystania z wód organ administracji może ale nie musi cofnąć (ograniczyć pozwolenia). Jednakże nie może on działać w sposób dowolny. W uzasadnieniu organów obu instancji brak jakichkolwiek rozważań dotyczących zasadności cofnięcia (ograniczenia) pozwolenia wodnoprawnego. Brak takich ustaleń uniemożliwia merytoryczną ocenę zaskarżonej decyzji. Dlatego ponownie prowadząc postępowanie powinien rozważyć, czy w zaistniałej sprawie istnieją przesłanki do podjęcia rozstrzygnięcia na podstawie art. 415 pkt 1 prawa wodnego mając świadomość, że jest to decyzja uznaniowa. Jeśli uzna, że ku temu przesłanki zachodzą, powinien to odpowiednio uzasadnić." Orzeczenie stało się prawomocne od 24 maja 2024 r.

(akta kontroli str. 272-330, 873-874)

4. Dokonywanie przeglądów pozwoleń wodnoprawnych wydanych podmiotom odprowadzającym wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych

W latach 2020-2023 ZZG dysponował łącznie dziewięcioma obowiązującymi pozwoleniami wodnoprawnymi, wydanymi następującym podmiotom i zakładom:

- jedno pozwolenie udzielone Muzeum Górnictwa Węglowego w 2015 r.³⁹;
- sześć pozwoleń udzielonych SRK S.A. w latach 2016-2022 (po jednym dla pompowni: „Siemianowice-Chorzów”, „Gliwice” i „Szombierki”, dwa pozwolenia dla pompowni „Pstrowski” i jedno pozwolenie dla pompowni „Dębieńsko” – dwie decyzje)⁴⁰;
- dwa pozwolenia wodnoprawne udzielone PGWiR S.A. w latach 2017-2020 (jedno pozwolenie dotyczące systemu odsalania i KWK „Budryk” oraz jedno pozwolenie dotyczące systemu retencjonująco-dozującego „OLZA”)⁴¹.

(akta kontroli str. 14-95)

W latach 2020-2021 nie przeprowadzono żadnego przeglądu pozwoleń wodnoprawnych wydanych podmiotom odprowadzającym wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych. W 2022 r. rozpoczęto przegląd jednego pozwolenia wodnoprawnego, który zakończono w 2023 r. W 2023 r. i w I półroczu 2024 r. ZZG przeprowadził dziewięć przeglądów siedmiu pozwoleń wodnoprawnych⁴², w tym: dwa przeglądy pozwolenia na wprowadzanie do rzeki Bierawki wód ze stacji odsalania i z KWK „Budryk”, których ilość przekracza wydajność instalacji odsalających, udzielonego PGWiR S.A. przez Starostę Rybnickiego w 2017 r.; dwa przeglądy pozwolenia na wprowadzanie do rzeki Odry wód dołowych poprzez zbiornik retencyjno-dozujący „OLZA”, udzielonego PGWiR S.A. przez Dyrektora ZZG w 2020 r.; przegląd pozwolenia udzielonego SRK

³⁹ Decyzja nr E/121-2015 z dnia 25 listopada 2015 r. wydana przez Prezydenta Miasta Zabrze.

⁴⁰ Decyzja nr ZEC.6341.31.2015 z dnia 1 lutego 2016 r. wydana przez Prezydenta Miasta Bytomia dla SRK S.A. – Pompownia „Siemianowice-Chorzów”; decyzja nr E/98-2017 (WE.6341.35.2017.JB) z dnia 29 grudnia 2017 r. wydana przez Prezydenta Miasta Zabrze dla SRK S.A. Pompownia „Pstrowski”; pozwolenie wodnoprawne Dyrektora Zarządu Zlewni w Gliwicach nr GL.ZUZ.1.421.302.2018.JP z dnia 22 października 2018 r. udzielone SRK S.A. Pompownia „Gliwice”; pozwolenie wodnoprawne Dyrektora Zarządu Zlewni w Gliwicach nr GL.ZUZ.1.421.316.2018.JP z dnia 29 listopada 2018 r. udzielone SRK S.A. Pompownia „Szombierki”, pozwolenie wodnoprawne Dyrektora Zarządu Zlewni w Gliwicach nr GL.ZUZ.1.421.512.2018.JP z dnia 28 lutego 2019 r. udzielone SRK S.A. Pompownia „Dębieńsko”, zastąpione decyzją nr GL.ZUZ.1.421.512.2018.JP z dnia 23 września 2019 r. oraz pozwolenie wodnoprawne Dyrektora Zarządu Zlewni w Gliwicach nr GL.ZUZ.1.4210.356.2021.KP z dnia 15 lutego 2022 r. udzielone SRK S.A. Pompownia „Pstrowski”.

⁴¹ Decyzja nr OŚ.6341.15.2017 z dnia 5 czerwca 2017 r. wydana przez Starostę Rybnickiego dla PGWiR S.A. na wody z KWK Budryk, których ilość przekracza wydajność instalacji odsalających, zmieniona postanowieniem nr OŚ.6341.15.2107 z dnia 13 czerwca 2017 r. oraz pozwolenie wodnoprawne Dyrektora Zarządu Zlewni w Gliwicach nr GL.ZUZ.1.4210.171.2020.JP z dnia 17 sierpnia 2020 r. udzielone PGWiR S.A. – system retencjonująco-dozujący „OLZA”.

⁴² W tym cztery na podstawie art. 22 ust. 1 ustawy o rewitalizacji Odry (Dz.U. z 2023 r. poz. 1963), dalej: ustawa odrzańska. W II półroczu 2024 r. ZZG przeprowadził dwa przeglądy pozwoleń wodnoprawnych, udzielonych byłym zakładom górniczym, na podstawie art. 22 ust. 1 ustawy odrzańskiej w zw. z art. 416 ust. 1 prawa wodnego, które nie podlegały badaniu. Dyrektor ZZG wskazał, że do grudnia 2024 r. ZZG łącznie przeprowadził 49 przeglądów pozwoleń wodnoprawnych na podstawie ustawy odrzańskiej, w tym osiem dotyczących zakładów wprowadzających do wód powierzchniowych zasolone wody kopalniane.

S.A. Pompowania „Gliwice” przez Dyrektora ZZG w 2018 r.; przegląd pozwolenia udzielonego SRK S.A. Pompowania „Szombierki” przez Dyrektora ZZG w 2018 r.; przegląd pozwolenia udzielonego SRK S.A. Pompowania „Pstrowski” przez Dyrektora ZZG w 2022 r.; przegląd pozwolenia udzielonego SRK S.A. Pompownia „Siemianowice-Chorzów” przez Prezydenta Miasta Bytomia w 2016 r. oraz przegląd pozwolenia wodnoprawnego udzielonego Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze przez Prezydenta Miasta Zabrze w 2015 r.

(akta kontroli str. 386-405, 406-415, 875-876, 881-889)

Pięć z ww. przeglądów pozwoleń wodnoprawnych, które zgodnie z art. 416 ust. 1 prawa wodnego, powinny być przeprowadzane co najmniej raz na cztery lata, ZZG przeprowadził z opóźnieniem, co przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

ZZG nie przeprowadził przeglądów dwóch pozwoleń wodnoprawnych udzielonych: SRK S.A. Pompownia „Dębieńsko” w 2019 r. przez Dyrektora ZZG oraz SRK S.A. Pompownia „Pstrowski” w 2017 r. przez Prezydenta Miasto Zabrze. Dyrektor ZZG wyjaśnił jednak, że:

- przegląd pozwolenia udzielonego SRK S.A. Pompownia „Dębieńsko” winien być przeprowadzony do 2023 r., w styczniu 2023 r. wszczęto z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie cofnięcia bez odszkodowania udzielonego pozwolenia wodnoprawnego, postępowanie zostało zakończone wydaniem decyzji o cofnięciu bez odszkodowania wydanego pozwolenia wodnoprawnego, a w związku z tym Dyrektor ZZG nie przystąpił do przeprowadzenia przeglądu przedmiotowego pozwolenia wodnoprawnego;
- w przypadku pozwolenia wodnoprawnego udzielonego w 2017 r. SRK S.A. Pompownia „Pstrowski”, organ nie przystąpił do przeglądu pozwolenia wodnoprawnego, gdyż w dniu 23 czerwca 2021 r. do tutejszego organu wpłynął wniosek, o wydanie nowego pozwolenia wodnoprawnego i przed wydaniem decyzji weryfikowano m.in. załączone do operatu wodnoprawnego wyniki pomiarów ilości i jakości odprowadzonych ścieków.

(akta kontroli str. 419-421, 874)

W latach 2020-2023 ZZG nie przeprowadzał dodatkowych przeglądów pozwoleń wodnoprawnych, o których mowa w art. 416 ust. 2 prawo wodne. Jak wyjaśnił Dyrektor ZZG: *„w latach 2020-2023 Zarząd Zlewni w Gliwicach nie został zobowiązany do przeprowadzenia dodatkowego przeglądu pozwoleń wodnoprawnych, o których mowa w art. 416 ust. 2 ustawy Prawo wodne, w odniesieniu do pozwoleń wydanych podmiotom odprowadzającym wody dołowe do wód powierzchniowych”*.

(akta kontroli str. 419)

W ramach prowadzonych przeglądów pozwoleń wodnoprawnych, w żadnym przypadku ZZG nie stwierdził przekroczeń limitów ilości i jakości odprowadzanych ścieków, ani naruszeń dotyczących miejsca i częstotliwości wykonywania pomiarów, określonych w pozwoleniach wodnoprawnych. Z każdego przeprowadzonego przeglądu sporządzono protokół, w którym opisano przeprowadzone czynności, a w dalszej części stwierdzano, że nie zaistniały przesłanki do cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia, mimo wykonania przeglądów w sposób w dużej mierze uniemożliwiający rzetelną ocenę ich zaistnienia.

(akta kontroli str. 386-415)

Czynności w ramach przeglądów pozwoleń wodnoprawnych prowadzono nierzetelnie i z naruszeniem wytycznych KZGW, gdyż ZZG nie we wszystkich przypadkach żądał pełnych danych dotyczących ilości i jakości odprowadzonych ścieków ani kopii

dokumentów potwierdzających przekazanie wyników pomiarów badań ścieków lub zawarcie ugód z podmiotem uprawnionym do rybactwa. ZZG nie wykonał oględzin urządzeń wodnych, a protokół z przeglądu sporządzono niezgodnie z wytycznymi KZGW. Przypadki te opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

ZZG nierzetelnie analizował dane dotyczące ilości odprowadzanych ścieków oraz podejmował nieskuteczne działania wobec podmiotów w przypadku zaniechania wykonania obowiązku, wynikającego z art. 304 ust. 1 prawa wodnego, co przedstawiono szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

5. Egzekwowanie należności wynikających z opłat za korzystanie z usług wodnych oraz opłat podwyższonych od podmiotów odprowadzających wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych

ZZG za usługi wodne – wprowadzanie ścieków do wód, w większości przypadków prawidłowo i zgodnie z przepisami prawa wodnego, ustalał wysokość opłaty stałej (zależnej od ilości i jakości wprowadzanych ścieków, określonych w pozwoleniu wodnoprawnym) oraz opłaty zmiennej (ustalanej na podstawie oświadczeń podmiotów, obowiązanych do ponoszenia opłat za usługi wodne, o ilości i jakości odprowadzonych ścieków, składanych za poszczególne kwartały w roku). Za lata 2020-2023 wszystkim podmiotom obowiązującym do ponoszenia opłaty za wprowadzanie do wód ścieków pochodzących z odwodnienia zakładów górniczych organ wystawił informacje o wysokości należnych opłat w łącznej wysokości 83 451,9 zł, w tym opłaty stałej na kwotę 1 164,8 tys. zł⁴³ oraz opłaty zmiennej na łączną kwotę 82 287,1 tys. zł. Rozrachunki w poszczególnych latach objętych kontrolą przedstawiały się następująco:

- za 2020 r. naliczone opłaty 19 535,2 tys. zł⁴⁴ zostały wpłacone w całości,
- za 2021 r. naliczone opłaty 19 045,9 tys. zł⁴⁵ zostały wpłacone w całości,
- za 2022 r. naliczone opłaty 23 138,8 tys. zł⁴⁶ zostały wpłacone w całości,
- za 2023 r. naliczone opłaty 21 732 tys. zł⁴⁷ zostały wpłacone w całości.

Dodatkowo w latach 2020-2023 trzy podmioty uiszczyły odsetki z uwagi na nieterminową wpłatę w łącznej kwocie 0,7 tys. zł. Szczegółową analizą objęto próbę celową 151 z 399 wpłat z tytułu opłaty stałej lub zmiennej za usługi wodne na łączną kwotę 7 656,7 tys. zł⁴⁸. Na podstawie analizy dokumentacji związanej z ustalaniem wysokości i uiszczaniem opłat ustalono, że ZZG prawidłowo ustalał wysokość należnych opłat i przekazywał informacje o ich wysokości podmiotom odprowadzającym wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych.

(akta kontroli str. 552-558, 799-803, 824-826)

SRK S.A., odprowadzająca wody z odwodnienia zlikwidowanych zakładów górniczych, była zwolniona z ponoszenia opłat za usługi wodne na mocy art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego⁴⁹. Podlegające zwolnieniu, z tytułu pomocy publicznej udzielonej SRK S.A., opłaty za usługi wodne (za odprowadzanie wód dołowych do wód powierzchniowych) naliczone przez ZZG za lata 2020-2023, obejmowały opłaty stałe i zmienne wraz

⁴³ W wystąpieniu przyjęto podawanie kwot opłat w tysiącach złotych, w zaokrągleniu do jednego miejsca po przecinku.

⁴⁴ W tym 274,8 tys. zł opłaty stałej i 19 260,4 tys. zł opłaty zmiennej.

⁴⁵ W tym 293,9 tys. zł opłaty stałej i 18 752 tys. zł opłaty zmiennej.

⁴⁶ W tym 296,6 tys. zł opłaty stałej i 22 842,2 tys. zł opłaty zmiennej.

⁴⁷ W tym 299,5 tys. zł opłaty stałej i 21 432,5 tys. zł opłaty zmiennej.

⁴⁸ W tym dwie wpłaty dokonane przez Węgłokoks Kraj S.A. na kwotę 8,2 tys. zł (z 3 088,4 tys. zł), pięć wpłat dokonanych przez Muzeum Górnictwa Węglowego na kwotę 5,8 tys. zł (z 18,9 tys. zł), 24 wpłaty dokonane przez PGWiR S.A. na kwotę 1 118,5 tys. zł (z 46 968,18 tys. zł), 35 wpłat dokonanych przez JSW S.A. na kwotę 1 727,3 tys. zł (z 7 314,9 tys. zł) oraz 85 wpłat dokonanych przez PGG S.A. na kwotę 4 796,8 tys. zł (z 26 061,6 tys. zł).

⁴⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1383..

z opłatą podwyższoną z tytułu braku pozwolenia wodnoprawnego i wyniosły łącznie 25 960,6 tys. zł⁵⁰.

(akta kontroli str. 777-780, 797-798)

W latach 2020-2023 nie wystąpiły przypadki poniesienia opłaty podwyższonej przez podmioty odprowadzające wody pochodzące z odwodnienia działających zakładów górniczych. W toku kontroli ustalono, że w trzech przypadkach ZZG naliczył opłaty zmienne zgodnie z oświadczeniami podmiotów, jednakże nierzetelnie zweryfikował dane dotyczące ilości odprowadzonych ścieków zawarte w oświadczeniach. W efekcie dwóm podmiotom naliczone zostały opłaty zmienne (w trzech przypadkach) w normalnej wysokości, w sytuacji przekroczenia dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzanych ścieków i nie podjęte zostały działania zmierzające do wymierzenia przez właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska opłaty podwyższonej w związku z naruszeniem warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym przez te podmioty, co opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

ZZG na bieżąco monitorował terminowe regulowanie należności z tytułu korzystania z usług wodnych. W przypadku niedokonania zapłaty w terminie, zgodnie z Zarządzeniem nr 43/2019 Prezesa PGW WP z dnia 2 września 2019 r. w sprawie wprowadzenia dochodzenia, windykacji i egzekucji należności w Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie⁵¹, podejmował wstępne działania windykacyjne określone w § 5 ww. zarządzenia, polegające m.in. na nawiązaniu z dłużnikiem kontaktu telefonicznego, drogą mailową lub osobistego i poinformowania go o stanie zadłużenia i konsekwencjach wynikających z braku jego uregulowania oraz uzyskaniu od dłużnika deklaracji o terminie spłaty jego zadłużenia bądź odmowie spłaty zadłużenia.

Według wykazu wpłat z tytułu opłat dokonywanych przez podmioty odprowadzające do wód powierzchniowych zasolone wody kopalniane za lata 2020-2023, przekazanego przez ZZG, w trzech przypadkach podmioty nie uiszczyły należnych opłat w terminie, a wpłat dokonały jeden dzień oraz trzy dni po upływie terminu (w dwóch przypadkach). We wszystkich przypadkach ZZG naliczył odsetki za zwłokę⁵², które zostały uiszczone, co skutkowało brakiem dalszych działań windykacyjnych lub egzekucyjnych.

(akta kontroli str. 552-588, 802-803)

6. Rozpatrywanie skarg i wniosków związanych z wprowadzaniem do wód powierzchniowych wód pochodzących z odwodnienia zakładów górniczych

Na podstawie przeglądu rejestru skarg i wniosków prowadzonego w ZZG w latach 2020-2023, w tym zawartych w nim informacji dotyczących zakresu podmiotowego i przedmiotowego skarg i wniosków, ustalono, że w wyżej wskazanym okresie nie wpłynęły do ZZG skargi i wnioski dotyczące zagadnień związanych z wprowadzaniem do rzek zasolonych wód z kopalń węgla kamiennego województwa śląskiego.

(akta kontroli str. 840-864)

⁵⁰ W tym 551,1 tys. opłaty stałej, 21 800,9 tys. zł opłaty zmiennej oraz 3 608,6 opłatą podwyższoną z tytułu braku pozwolenia wodnoprawnego w latach 2020-2023 KWK „Anna” oraz KWK „Dębieńsko” – po wydaniu decyzji o cofnięciu pozwolenia przez Dyrektora RZGW 16 czerwca 2023 r.).

⁵¹ Dalej: zarządzenie windykacyjne.

⁵² Łączna kwota naliczonych odsetek z tytułu nieterminowej wpłaty wyniosła 722,37 zł.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Postępowanie o wydanie pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie zasolonych wód kopalnianych do wód powierzchniowych Dyrektor ZZG prowadził z naruszeniem przepisów kpa, polegającym na przekroczeniu terminów na załatwienie sprawy, niewyznaczeniu terminu załatwienia sprawy, nieinformowaniu stron o niezakończonym załatwieniu sprawy w terminie oraz o możliwości zapoznania się z kompletnym materiałem dowodowym.

W skontrolowanych postępowaniach zakończonych wydaniem dwóch pozwoleń wodnoprawnych liczba dni kalendarzowych od dnia złożenia wniosku do daty wydania decyzji wyniosła 129 i 237 dni. Postępowania administracyjne, po uwzględnieniu okoliczności, o których mowa w art. 35 § 5 kpa, trwały odpowiednio 35 i 89 dni.

W postępowaniu z wniosku SRK S.A. Pompownia „Pstrowski”⁵³:

- decyzję wydano z naruszeniem terminów wskazanych w kpa na załatwienie sprawy określonych w art. 35 kpa;
- nie wyznaczono terminu załatwienia sprawy i nie poinformowano stron o niezakończonym załatwieniu sprawy w terminie, czym naruszono art. 36 kpa;
- oraz nie poinformowano stron o możliwości zapoznania się z kompletnym materiałem dowodowym, co stanowiło naruszenie art. 10 § 1 kpa.

Przedmiotowy wniosek o wydanie pozwolenia wodnoprawnego wpłynął do ZZG 23 czerwca 2021 r. Organ pierwszą czynność w sprawie – nadanie wezwania do uzupełnienia braków formalnych wniosku - podjął 85 dni później⁵⁴, tj. dopiero po upływie terminu na załatwienie sprawy. Ostatni dokument w sprawie wpłynął do ZZG 11 lutego 2022 r., a decyzję wydano 15 lutego 2022 r.

Zgodnie z art. 35 § 1 i § 3 kpa, organ jest zobowiązany do załatwienia sprawy bez zbędnej zwłoki, sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej - nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania.

Mimo podjęcia pierwszej czynności w sprawie - wezwania od uzupełnienia formalnego wniosku - po upływie 85 dni od wpływu wniosku o wydanie pozwolenia wodnoprawnego, ZZG nie zawiadomił stron postępowania o niezakończonym załatwieniu sprawy w terminie, nie wskazał terminu załatwienia sprawy, przyczyny zwłoki w postępowaniu, ani nie pouczył o prawie do wniesienia ponaglenia na bezczynność lub przewlekłość prowadzonego postępowania.

Zgodnie z art. 36 § 1 kpa, o każdym przypadku niezakończonym załatwieniu sprawy w terminie, określonym w art. 35 kpa, organ administracji publicznej jest obowiązany zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki i wskazując nowy termin załatwienia sprawy oraz pouczając o prawie do wniesienia ponaglenia. Ten sam obowiązek ciąży na organie administracji również w przypadku zwłoki w załatwieniu sprawy z przyczyn niezależnych od organu, zgodnie z art. 36 § 2 kpa.

Dodatkowo Dyrektor ZZG nie poinformował stron o możliwości zapoznania się z kompletnym materiałem dowodowym, co stanowiło naruszenie art. 10 § 1 kpa. Informacja o możliwości wypowiedzenia się co do zebranego materiału dowodowego została zawarta w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania, jednakże w dalszym

⁵³ Decyzji Dyrektora ZZD nr GL.ZUZ.4210.356.2021. KP z dnia 15 lutego 2022 r.

⁵⁴ 16 września 2021 r. (data nadania wezwania).

toku prowadzonego postępowania wpłynęły do organu stanowiska dwóch stron postępowania oraz dodatkowe wyjaśnienia wnioskodawcy. Zgodnie z art. 10 § 1 k.p.a, organy administracji publicznej obowiązane są zapewnić stronom czynny udział w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji umożliwić im wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań.

(akta kontroli str. 100, 157, 159, 163, 176, 229, 244, 257, 259, 331-341, 360)

Dyrektor ZZG wyjaśnił, że: „(...) zarówno wniosek, jak i dołączona do niego dokumentacja wymaga czasochłonnej analizy, zarówno pod względem formalnym, jak i merytorycznym. Art. 12 k.p.a. wskazuje, że organy administracji publicznej powinny działać w sprawie nie tylko szybko, ale i wnikliwie. Całość zgromadzonego w sprawie z wniosku SRK S.A. materiału dowodowego wymagała wnikliwej analizy, co zostało udokumentowane w „Metryczce sprawy” (...). (...) datą wszczęcia postępowania w sprawie wydania pozwolenia wodnoprawnego jest dzień złożenia organowi kompletnego wniosku, czyli spełniającego wymagania art. 407 ustawy Prawo wodne. Powyższe okoliczności wpłynęły na wydłużenie czasu trwania postępowania, tym samym na wydłużenie terminów określonych przepisami k.p.a. W związku z powyższym Dyrektor Zarządu Zlewni w Gliwicach nie był w stanie przeprowadzać postępowań administracyjnych w terminie wskazanym w art. 35 § 3 k.p.a. Należy wskazać, że ważnym aspektem w sprawie jest fakt, że postępowanie z przedmiotowego wniosku należało do spraw o charakterze skomplikowanym, o czym świadczy m.in. potrzeba wnikliwej analizy przedstawionych dokumentów/uzupełnień, w tym skorzystania z możliwości zadawania pytań w internetowym systemie prawnym „LEX”, gdzie na odpowiedź w danym systemie oczekuje się 7 dni roboczych” oraz że „(...) ze względu na wielowątkowość i skomplikowany charakter sprawy, których konsekwencją był długi czas analizy dokumentacji (zgodnie z metryką analiz zakończono 13 września 2021 r.) oraz będąc w kontakcie z Wnioskodawcą, organ nie dokonał czynności wynikającej z art. 36 k.p.a. (przekroczenie terminu), wyjaśniając, że procedowane sprawy rozpocznie się w możliwie najszybszym terminie, bez generowania czasu potrzebnego na sporządzanie dodatkowych pism. Ponadto opóźnienie w procedowaniu sprawy wynikało z faktu, że w chwili wpływu przedmiotowego wniosku stan osobowy w dziale wynosił 11 osób, w tym (...) dwie nowe osoby, które wymagały przeszkolenia. Należy również zauważyć, że w samym procedowaniu sprawy nie zaistniała przewlekłość/ przedłużenie”. Dyrektor ZZG wskazał również, że wnioskodawca oraz strony postępowania zostały poinformowane w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania, a w odniesieniu do przyczyn braku informacji po zgromadzeniu całego materiału dowodowego wyjaśnił, że: „(...) brak zastosowania pouczenia wynikającego z 10 § 1 k.p.a. wynikał z przeoczenia pracownika, jednakże na całym etapie prowadzonego postępowania, strony były informowane o przestanych pismach/uwagach, a co za tym idzie możliwości wypowiedzenia się.”

(akta kontroli str. 377-380)

W ocenie NIK, duża liczba spraw prowadzonych w dziale zajmującym się wydawaniem pozwoleń wodnoprawnych przy ograniczonych zasobach kadrowych, nie może usprawiedliwiać prowadzenia postępowania o wydanie pozwolenia wodnoprawnego z naruszeniem przepisów k.p.a. NIK zgadza się ze stanowiskiem, że datą wszczęcia postępowania w sprawie o wydanie pozwolenia wodnoprawnego jest dzień złożenia organowi kompletnego wniosku, czyli spełniającego wymagania art. 407 prawa wodnego. Zdaniem NIK, stanowisko takie nie może jednak uzasadniać braku działań organu przez okres dłuższy niż określony przepisami k.p.a na załatwienie sprawy, a niepodejmowania jakichkolwiek czynności w sprawie w tym okresie nie można również uznać za wnikliwe działanie organu. Wyżej wykazane zaniechania ZZG, w ocenie NIK, stanowiły również naruszenie zasady pogłębiania zaufania

obywateli do organów władzy publicznej, określonej w art. 8 § 1 kpa, zgodnie z którą organy administracji publicznej prowadzą postępowanie w sposób budzący zaufanie jego uczestników do władzy publicznej oraz zasady czynnego udziału stron w postępowaniach na etapie poprzedzającym wydanie decyzji w sytuacji, w której nie zaistniała żadna z przesłanek umożliwiających organowi odstępnie od ww. zasady, określona art. 10 § 2 kpa.

2. ZZG nie weryfikował braku możliwości zastosowania dostępnych technik i technologii oczyszczania ścieków, nie wymagał dokonania oceny możliwości retencjonowania wód dołowych wprowadzanych do wód powierzchniowych oraz wpływu prowadzonej przez wnioskodawcę działalności na środowisko wodne w kontekście m.in. skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń i nieutrudniania korzystania z wód przez innych użytkowników, co w opinii NIK, było działaniem nierzetelnym.

W toku prowadzonego postępowania z wniosku SRK S.A. Pompownia „Pstrowski” zakończonym wydaniem decyzji pozwalającej na odprowadzanie zasolonych wód kopalnianych o zawartości chlorków 6 000 mg/l i siarczanów do 1 500 mg/l, tj. przekraczającej wartości przewidziane w § 4 ust. 6 rozporządzenia w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego⁵⁵, ZZG opierał się wyłącznie na oświadczeniach wnioskodawcy. Organ zastosował odstępowanie przewidziane w § 12 rozporządzenia⁵⁶, przyjmując ogólnikowe stwierdzenia podmiotu o braku możliwości zastosowania dostępnych technik i technologii oczyszczania ścieków oraz zmian w procesie produkcji lub nieopłacalności ich zastosowania, braku możliwości retencjonowania (dozowania) wód dołowych wprowadzanych do wód powierzchniowych, a także nie zwrócił się do wnioskodawcy o wyjaśnienia i dowody potwierdzające zaistnienie powyższych okoliczności lub uwiarygadniające ich wystąpienie.

(akta kontroli str. 210, 219-221, 335-341)

W odniesieniu do kwestii nieweryfikowania braku możliwości zastosowania dostępnych technik i technologii oczyszczania ścieków Dyrektor ZZG wyjaśnił, że: „ (...) Z art. 75 k.p.a. wynika natomiast, że jako dowód należy dopuścić wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem. (...) Żaden z powszechnie obowiązujących przepisów prawa procesowego oraz prawa materialnego (...) nie wskazuje, jakich dokumentów miałby żądać organ na potwierdzenie określonych okoliczności (...). Jednocześnie organ, wzywając stronę postępowania do wykazania, że dana czynność / działanie została/ zostało udowodnione, nie jest prawnie umocowany do wskazywania wnioskodawcy, jakie konkretne dokumenty winien złożyć, by jego wyjaśnienia zostały przyjęte jako wiarygodne. (...) czy dana czynność została udowodniona, organ ocenia na podstawie całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie. (...) Jeżeli przedmiotem postępowania administracyjnego jest nałożenie na stronę obowiązku bądź ograniczenie lub odebranie stronie uprawnienia, a w tym zakresie pozostają niedające się usunąć wątpliwości co do stanu faktycznego, wątpliwości te są rozstrzygane na korzyść strony.”

(akta kontroli str. 372-373)

⁵⁵ Decyzja Dyrektora ZZG nr GL.ZUZ.4210.356.2021. KP z dnia 15 lutego 2022 r.

⁵⁶ Ścieki przemysłowe o sumarycznym stężeniu chlorków i siarczanów powyżej 1 500 mg/l oraz wody pochodzące z odwodnienia zakładów górnictwa niezależnie od sumy stężeń chlorków i siarczanów, mogą być wprowadzane do śródlądowych wód powierzchniowych płynących - jeżeli sumaryczna zawartość stężeń chlorków i siarczanów w tych wodach, wyliczona przy założeniu pełnego wymieszania, nie przekroczy 1 000 mg/l. Jeżeli nie można spełnić tego warunku, a zastosowanie dostępnych technik i technologii oczyszczania ścieków oraz zmiana w procesie produkcji są niemożliwe lub ekonomicznie nieuzasadnione, można dopuścić wzrost sumarycznego stężenia chlorków i siarczanów do wartości większej niż 1 000 mg/l, poniżej miejsca wprowadzania ścieków lub wód, o ile nie spowoduje to szkód w środowisku wodnym i nie utrudni korzystania z wód przez innych użytkowników.

W odniesieniu do kwestii niewymagania od wnioskodawcy dokonania oceny możliwości retencjonowania (dozowania) ścieków Dyrektor ZZG wyjaśnił, że: „(...) Zakład wskazał w opracowaniu „Operat wodnoprawny” w pkt 13.1.3, że: *Corzyść kontynuowania odwadniania zrobów zlikwidowanej kopalni, brak zewnętrznych odbiorców do wykorzystania przemysłowego wody, brak możliwości retencji tak dużej ilości wody powodują, że wody te odprowadzane są do wód powierzchniowych. Wobec powyższego uzasadnionym jest zastosowanie odstępstwa na podstawie § 12 Rozporządzenia Ministra środowiska z dn. 15 lipca 2019 r. i wydania pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie wód kopalnianych do rzeki Bytomki z Pompowni „Pstrowski” w km 10+693. W związku z powyższym, organ uznał za wystarczające tłumaczenia Spółki o braku możliwości retencjonowania wód dołowych, tym samym odstąpił od wezwania do udowodnienia oceny możliwości retencjonowania wód.*”

(akta kontroli str. 373)

Zdaniem NIK, zasadność podejmowania w toku prowadzonych postępowań administracyjnych analiz dotyczących możliwości zastosowania przez wnioskodawcę dostępnych technik i technologii oczyszczania ścieków oraz oceny możliwości retencjonowania wód wynika z następujących względów:

- z warunku dopuszczenia odprowadzania ponadnormatywnych zanieczyszczeń pochodzących z odwodnienia zakładu górnictwa, określonego w § 12 rozporządzenia w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska,
- z ustawowego wymogu ustalania w udzielanym pozwoleniu wodnoprawnym warunków wykonywania uprawnienia,
- z obowiązków niezbędnych nie tylko ze względu na ochronę interesów ludności i gospodarki, ale także ze względu na ochronę środowiska i działań łagodzących negatywne skutki oddziaływania na środowisko zgodnie z art. 403 ust. 1 i ust. 2 pkt 16 prawa wodnego.

Bezsprzecznie odprowadzanie do wód powierzchniowych ścieków o ponadnormatywnej zawartości zanieczyszczeń wpływa negatywnie na środowisko wodne. Zgodnie z art. 400 ust. 8 prawa wodnego, pozwolenie wodnoprawne wydaje się na podstawie operatu wodnoprawnego oraz zgromadzonych w toku postępowania dowodów, dokumentów i informacji. W konsekwencji, w ocenie NIK, w toku postępowania organ nie może ograniczać się do oświadczeń stron lub ich braku, ale powinien korzystać z dostępnych powszechnie danych i informacji oraz rzetelnie zweryfikować podnoszone przez wnioskodawcę kwestie. W szczególności organ powinien z należytą starannością zweryfikować wskazane przez wnioskodawcę działania uzasadniające udzielenie pozwolenia na odprowadzanie wód o ponadnormatywnej zawartości zanieczyszczeń oraz niezbędne w związku z tym działania łagodzące skutki negatywnego oddziaływania na stan jednolitych części wód (możliwą ich realizację albo brak takiej możliwości), które powinny być następnie określone w udzielonym pozwoleniu wodnoprawnym, zgodnie z art. 403 ust. 1 pkt 3 prawa wodnego.

Dodatkowo ZZG w toku prowadzonych postępowań administracyjnych o wydanie pozwolenia wodnoprawnego dla PGWiR S.A. na odprowadzanie wód kopalnianych poprzez system retencjonująco-dożujący „OLZA” oraz dla SRK S.A. na odprowadzanie wód kopalnianych przez pompownię „Pstrowski” - nie zweryfikował wpływu prowadzonej przez wnioskodawcę działalności na środowisko wodne w kontekście m.in. skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń, ani nie zweryfikował braku negatywnego wpływu na środowisko wodne oraz nieutrudniania korzystania z wód przez innych użytkowników - w postępowaniu z wniosku SRK S.A. Zgodnie z art. 50 i 51 prawa wodnego, wody, jako integralna część środowiska

oraz siedlisko dla organizmów, podlegają ochronie niezależnie od tego, czyją stanowią własność, a celem ochrony wód jest osiągnięcie celów środowiskowych m.in. dla jednolitych części wód powierzchniowych, ale także poprawa jakości wód oraz biologicznych stosunków m.in. w środowisku wodnym. Zgodnie zaś z postanowieniami § 12 rozporządzenia w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, można dopuścić odprowadzanie do wód powierzchniowych ścieków o ponadnormatywnej zawartości zanieczyszczeń, o ile nie spowoduje to szkód w środowisku wodnym i nie utrudni korzystania z wód przez innych użytkowników.

(akta kontroli str. 214-218,335-341)

W odniesieniu do postępowania z wniosku SRK S.A. i kwestii braku negatywnego wpływu zanieczyszczeń na środowisko wodne i nieutrudniania korzystania z wód przez innych użytkowników, Dyrektor ZZG wyjaśnił, że: „(...) *W toku prowadzonych postępowań nie wpłynęły do tegoż organu informacje o negatywnym wpływie odprowadzanych ścieków na środowisko czy uniemożliwienie, ograniczenie czy utrudnianie korzystania z wód przez innych użytkowników.*”

(akta kontroli str. 371-372)

W odniesieniu do przyczyn nieweryfikowania wpływu prowadzonej przez wnioskodawców działalności na środowisko wodne i działalności innych podmiotów w kontekście skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń i niebadania skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń chlorków i siarczanów na poszczególne JCWP Dyrektor ZZG wyjaśnił, że: „(...) *prosząc o wydanie pozwolenia wodnoprawnego, jest uprawniony do podejmowania czynności oraz gromadzenia takich dokumentów, które wynikają z przepisów prawa i które są niezbędne do wyjaśnienia sprawy. Ustawa o wodach (...)* wskazuje, że w załączniku do wniosku w postaci operatu wodnoprawnego winien być określony: wpływ (...) na wody powierzchniowe oraz wody podziemne, w szczególności na stan tych wód i realizację celów środowiskowych dla nich określonych. Według tej zasady, zakład wnioskujący o pozwolenie wodnoprawne nie jest zobowiązany do określenia skumulowanego efektu odprowadzanych/ wprowadzanych zanieczyszczeń. Prowadząc postępowanie administracyjne (...) właściwy organ jest zobowiązany stwierdzić: czy wnioskowane korzystanie z wód nie narusza: ustaleń planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, z wyłączeniem okoliczności, o których mowa w art. 66 (pkt 1), (...). Żaden z ww. dokumentów, czy też przepisów ustawy lub innych odrębnych przepisów prawa, nie zobowiązuje do badania skumulowanego efektu odprowadzanych/ wprowadzanych zanieczyszczeń”.

(akta kontroli str. 366-367)

Zdaniem NIK, organ wydający pozwolenie wodnoprawne, w myśl art. 400 ust. 8, prawa wodnego powinien wydać decyzję uwzględniając wszystkie zgromadzone w toku postępowania dowody, dokumenty i informacje, które powinny pozwolić m.in. na ocenę skumulowanego efektu odprowadzanych do wód zanieczyszczeń. W ocenie NIK, nieprzeprowadzenie oceny skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń powoduje, że wydane pozwolenia umożliwiają odprowadzanie wód z odwadniania kopalń, których łączny ładunek soli stanowi co najmniej okresowo zagrożenie dla środowiska wodnego. Dodatkowo, ogranicza możliwość rzetelnej oceny wpływu działalności wnioskodawców na środowisko wodne oraz należytej analizy niepowodowania szkód w środowisku i nieutrudniania korzystania z wód innym użytkownikom, czyli obligatoryjnych warunków uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie wód o ponadnormatywnej zawartości zanieczyszczeń chlorkami i siarczanami. Brak oceny skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń uniemożliwia również rzetelną ocenę braku

naruszeń ustaleń planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza (w tym wpływu na osiągnięcie celów środowiskowych określonych dla poszczególnych JCWP, charakteryzowanych m.in. przez parametr zasolenia), realizację celu ochrony wód, określonego w art. 50 i 51 prawa wodnego oraz obowiązku gospodarowania wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju i zasadą racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich ilości i jakości, określonych w art. 1 i art. 9 prawa wodnego.

3. Dyrektor ZZG w pozwoleniu wodnoprawnym udzielonym SRK S.A. Pompownia „Pstrowski”⁵⁷ na wprowadzanie do rzeki Bytomki zasolonych wód kopalnianych o ponadnormatywnej zawartości chlorków i siarczanów nie określił niezbędnych przedsięwzięć ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko, czym naruszył art. 403 ust. 1 pkt 3 prawa wodnego, oraz przedsięwzięć i działań niezbędnych dla spełnienia warunków, o których mowa w art. 68 prawa wodnego, wbrew art. 403 ust. 2 pkt 16 prawa wodnego. W pozwoleniu wodnoprawnym, udzielonym w 2022 r. SRK S.A. Pompownia „Pstrowski”, przyznając ponadnormatywne stężenia zanieczyszczeń, nie zobowiązano podmiotu do spełnienia warunku nieprzekraczania 1 000 mg/l sumarycznej zawartości stężeń chlorków i siarczanów w punkcie pełnego wymieszania ścieków z wodami odbiornika, częstszego niż raz na dwa miesiące badania odprowadzanych wód oraz nie określono obowiązków niezbędnych ze względu na ochronę środowiska – niezbędnych przedsięwzięć ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko, ani nie wskazano przedsięwzięć i działań niezbędnych dla spełnienia warunków, o których mowa w art. 68 prawa wodnego. Jedną z przesłanek cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia wodnoprawnego bez odszkodowania jest zaniechanie przedsięwzięć łagodzących negatywne skutki oddziaływania na środowisko ustalonych w pozwoleniu wodnoprawnym, zgodnie z art. 415 pkt 3 prawa wodnego. W konsekwencji działania takie powinny zostać określone w pozwoleniu wodnoprawnym, w szczególności w przypadkach dopuszczenia w nim ponadnormatywnych zanieczyszczeń w odprowadzanych do wód powierzchniowych zasolonych wód kopalnianych. Dodać należy, że również wszystkie cztery pozwolenia wodnoprawne, obowiązujące w latach 2020-2023, a wydane przez Dyrektora ZZG przed 2020 r., udzielono na wprowadzanie do wód powierzchniowych zasolonych wód kopalnianych o ponadnormatywnej zawartości chlorków i siarczanów, bez określenia ww. obowiązków i działań⁵⁸.

(akta kontroli str. 219-221, 259-266)

Dyrektor ZZG wyjaśnił, że przedsięwzięcia i działania niezbędne dla spełnienia warunków, o których mowa w art. 68 prawa wodnego ustala się w pozwoleniu wodnoprawnym, o ile mają zastosowanie, a w operacie wodnoprawnym SRK S.A. odniosła się do łagodzenia negatywnych skutków oddziaływań wskazując, że „(...) SRK S.A. CZOK prowadzi odwadnianie zlikwidowanych kopalń w granicach dawnych obszarów górniczych w celu ochrony i zabezpieczenia czynnych zakładów górniczych. (...) Przy stosowanym przez SRK S.A. CZOK sposobie odwadniania wód dołowych polegającym na równoczesnym odprowadzaniu wód miernie zasolonych i słodkich przekroczenie zawartości sumarycznej chlorków i siarczanów 1,5 g/l w wodach odbiornika będzie występować na krótkim odcinku rzeki w sytuacjach niskiego przepływu wód w rzece (...)”. Na tej podstawie „stwierdzono że odprowadzanie ścieków (wód kopalnianych) (...) we wskazanych (ustalonych

⁵⁷ Decyzja Dyrektora ZZG nr GL.ZUZ.1.4210.356.2021.KP z dnia 15 lutego 2022 r.

⁵⁸ Pozwolenie wodnoprawne nr: GL.ZUZ.1.421.302.2018.JP z dnia 22 października 2018 r. udzielone SRK S.A. Pompownia „Gliwice”; GL.ZUZ.1.421.316.2018.JP z dnia 29 listopada 2018 r. udzielone SRK S.A. Pompownia „Szombierki”, GL.ZUZ.1.421.512.2018.JP z dnia 28 lutego 2019 r. udzielone SRK S.A. Pompownia „Dębieńsko”, zastąpione decyzją nr GL.ZUZ.1.421.512.2018.JPL z dnia 23 września 2019 r.

ilościach), o najwyższych dopuszczalnych wartościach wskaźników zanieczyszczeń: chlorki do 6000 mg/l, siarczany do 1500 mg/l, zawiesiny ogólne do 35 mg/l, realizowane będzie w taki sposób, aby nie spowodować przekroczenia ww. wskaźników, co sprawia, że jest możliwe korzystanie z udzielonej usługi wodnej, zgodnie z obowiązującymi przepisami”.

(akta kontroli str. 373-374)

Zdaniem NIK, odprowadzanie do wód powierzchniowych ścieków o ponadnormatywnej zawartości zanieczyszczeń bezsprzecznie wpływa negatywnie na środowisko wodne, a nieokreślanie w pozwoleniach wodnoprawnych działań łagodzących te negatywne skutki naruszało przepisy prawa wodnego, dotyczące celu i zakresu korzystania z wód oraz obowiązków i warunków ustalanych w decyzjach. Zgodnie art. 403 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 pkt 16 prawa wodnego, w udzielanym pozwoleniu wodnoprawnym ustala się: warunki wykonywania uprawnienia i obowiązki niezbędne nie tylko ze względu na ochronę interesów ludności i gospodarki, ale także ze względu na ochronę środowiska oraz wszelkie przedsięwzięcia i działania, aby łagodzić skutki negatywnego oddziaływania na stan jednolitych części wód (art. 68 pkt 1 prawa wodnego). W konsekwencji ww. działania łagodzące skutki negatywnego wpływu na środowisko wodne, w ocenie NIK, winny być określone w udzielonym pozwoleniu wodnoprawnym.

4. Dyrektor ZZG pięć z dziewięciu przeglądów pozwoleń wodnoprawnych przeprowadził z naruszeniem terminu określonego w dyspozycji art. 416 prawa wodnego. Jako organ właściwy w sprawach pozwoleń wodnoprawnych, zobowiązany był dokonać przeglądu pozwolenia wodnoprawnego co najmniej raz na cztery lata, a w pięciu przypadkach czynności przeglądu pozwolenia wodnoprawnego rozpoczęto z opóźnieniem: przegląd pozwolenia wodnoprawnego udzielonego przez Prezydenta Miasta Zabrze Muzeum Górnictwa Węglowego w 2015 r.⁵⁹ rozpoczęto dopiero w listopadzie 2023 r., a przeglądy: pozwolenia wodnoprawnego udzielonego przez Prezydenta Miasta Bytomia SRK S.A. – Pompownia „Siemianowice-Chorzów” w 2016 r.⁶⁰, jednego udzielonego przez Starostę Rybnickiego PGWiR S.A. na wody z KWK „Budryk”, których ilość przekracza wydajność instalacji odsalających w 2017 r.⁶¹, pozwolenia wodnoprawnego udzielonego przez Dyrektora ZZG SRK S.A. Pompownia „Szombierki” w 2018 r.⁶² oraz pozwolenia wodnoprawnego udzielonego przez Dyrektora ZZG SRK S.A. Pompownia „Gliwice” w 2018 r.⁶³ - rozpoczęto dopiero w czerwcu 2023 r.

(akta kontroli str.386-394, 403-415, 827-832)

Dyrektor ZZG w wyjaśnieniach wskazał na: liczbę spraw (około 100) wszczętych i niezakończonych, przekazanych przez starostów oraz prezydentów miast na prawach powiatu przekazanych do Dyrektora ZZG, który stał się organem właściwym do wydawania pozwoleń wodnoprawnych z dniem 1 stycznia 2018 r.; na skład osobowy Działu Zgód Wodnoprawnych w ZZG w latach 2018-2019 (4-5 osób na 689 wniosków złożonych w 2018 r. tylko w sprawach o uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego oraz 7 przyjętych pracowników na 719 złożonych w 2019 r. wniosków) oraz na epidemię COVID-19 w 2020 r. uniemożliwiającą wywiązanie się z obowiązku wynikającego z art. 416 ust. 1 prawo wodne. Dyrektor wyjaśnił, że: „(...) W związku z powyższym, Dyrektor Zarządu Zlewni w Gliwicach nie był w stanie przeprowadzać przeglądów

⁵⁹ Przegląd pozwolenia wodnoprawnego nr E/121-2015 z dnia 25 listopada 2015 r. rozpoczęto 3 listopada 2023 r.

⁶⁰ Przegląd pozwolenia wodnoprawnego nr ZEC.6341.31.2015 z dnia 1 lutego 2016 r. rozpoczęto 7 czerwca 2023 r.

⁶¹ Przegląd pozwolenia wodnoprawnego nr OŚ.6341.15.2017 z dnia 5 czerwca 2017 r. rozpoczęto 7 czerwca 2023 r.

⁶² Przegląd pozwolenia wodnoprawnego nr GL.ZUZ.1.421.316.2018.JP z dnia 29 listopada 2018 r. rozpoczęto 7 czerwca 2023 r.

⁶³ Przegląd pozwolenia wodnoprawnego nr GL.ZUZ.1.421.302.2018.JP z dnia 22 października 2018 r. rozpoczęto 7 czerwca 2023 r.

systematycznie – z częstotliwością co najmniej raz na 4 lata – przeglądów pozwoleń wodnoprawnych.”

(akta kontroli str. 421-422)

Zdaniem NIK, duża liczba spraw prowadzonych w dziale przy jednoczesnych ograniczonych zasobach kadrowych nie może usprawiedliwiać wykonywania powierzonych obowiązków z naruszeniem przepisów prawa. Przedstawione okoliczności nie zwalniały Dyrektora ZZG z obowiązku podjęcia działań w celu rzetelnego i terminowego przeprowadzania przeglądów pozwoleń wodnoprawnych, w szczególności nie uzasadniały zaniechania wykonania przeglądów pozwoleń wodnoprawnych w 2021 r. i 2022 r. Zdaniem NIK, rzetelne i terminowe wykonanie przeglądów pozwoleń wodnoprawnych wpływa na prawidłową realizację innych zadań ZZG, takich jak: prowadzenie postępowań o wydanie nowego pozwolenia wodnoprawnego czy wszczęcie postępowania administracyjnego o uchylenie lub ograniczenie bez odszkodowania pozwolenia wodnoprawnego w przypadku niewywiązywania się z obowiązków i warunków ustalonych w pozwoleniu.

5. Czynności w ramach przeglądów pozwoleń wodnoprawnych prowadzono nierzetelnie i z naruszeniem wytycznych KZGW, w sposób uniemożliwiający rzetelną ocenę zaistnienia przesłanek do cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia wodnoprawnego bez odszkodowania, gdyż ZZG nie we wszystkich przypadkach żądał pełnych danych dotyczących ilości i jakości odprowadzonych ścieków, ani kopii dokumentów potwierdzających przekazanie wyników pomiarów badań ścieków lub zawarcie ugód z podmiotem uprawnionym do rybactwa. ZZG nie wykonał oględzin urządzeń wodnych, a protokół z przeglądu sporządzono niezgodnie z wytycznymi KZGW.

W przypadku przeglądu pozwolenia wodnoprawnego udzielonego przez Dyrektora ZZG SRK S.A. Pompownia „Szombierki” w 2018 r.⁶⁴, pozwolenia wodnoprawnego udzielonego przez Dyrektora ZZG SRK S.A. Pompownia „Gliwice” w 2018 r.⁶⁵ oraz pozwolenia wodnoprawnego udzielonego przez Prezydenta Miasta Bytomia SRK S.A. – Pompownia „Siemianowice-Chorzów”; nie żądano od podmiotów przedstawienia danych dotyczących ilości odprowadzonych ścieków oraz wyników badań tych ścieków za cały okres poprzedzających czterech lat lub od daty ostatniego przeglądu⁶⁶.

(akta kontroli str. 388-394, 406-415)

Dyrektor ZZG wyjaśnił, że w dwóch przypadkach odstąpił od wzywania podmiotu do przedłożenia dokumentów z poprzedniego okresu, m.in. z uwagi na otrzymaną informację z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach o przeprowadzonej kontroli interwencyjnej oraz o jej wynikach. W jednym przypadku w związku z wątpliwościami, co do prawidłowości wydania decyzji, zwrócił się do organu wyższej instancji o przeanalizowanie zaistnienia przesłanki do stwierdzenia nieważności decyzji i odstąpił od wzywania do przekazania pełnej dokumentacji w postaci m.in. wyników badań z całego okresu obowiązywania decyzji.

(akta kontroli str. 422-423)

Pomimo określenia takiego warunku w pozwoleniach, podczas przeglądów pozwoleń wodnoprawnych udzielonych przez Dyrektora ZZG SRK S.A. Pompownia „Gliwice”,

⁶⁴ Przegląd pozwolenia wodnoprawnego nr GL.ZUZ.1.421.316.2018.JP z dnia 29 listopada 2018 r. rozpoczęto 7 czerwca 2023 r.

⁶⁵ Przegląd pozwolenia wodnoprawnego nr GL.ZUZ.1.421.302.2018.JP z dnia 22 października 2018 r. rozpoczęto 7 czerwca 2023 r.

⁶⁶ Przeglądu pozwolenia wodnoprawnego nr: GL.ZUZ.1.421.302.2018.JP z dnia 22 października 2018 r dokonano w oparciu o ilości ścieków i wyniki badań tych ścieków jedynie za okres od 2022 r.; GL.ZUZ.1.421.316.2018.JP z dnia 29 listopada 2018 r – w oparciu o ilości ścieków i wyniki badań tych ścieków jedynie za okres od 2022 r.; ZEC.6341.31.2015 z dnia 1 lutego 2016 r. - w oparciu o ilości ścieków i wyniki badań tych ścieków jedynie za okres od 2022 r.

SRK S.A. Pompownia „Szombierki” oraz SRK S.A. Pompownia „Pstrowski”⁶⁷ nie żądano przedstawienia kopii dokumentów potwierdzających zawarcie ugód z uprawnionym do rybactwa dotyczących partycypacji w kosztach zarybiania, a w ramach przeglądu pozwolenia wodnoprawnego udzielonego przez Dyrektora ZZG SRK S.A. Pompownia „Gliwice” oraz SRK S.A. Pompownia „Pstrowski”⁶⁸ nie żądano przedstawienia dokumentów potwierdzających przekazanie uprawnionemu do rybactwa wyników pomiarów badań ścieków.

(akta kontroli str. 391-396, 406-415)

Dyrektor ZZG, odnosząc się do przyczyn nieządania ww. dokumentów, wskazał, że brak wezwań wynikał z przeoczenia tych kwestii przez osobę przeprowadzającą kontrolę.

(akta kontroli str. 424)

W ocenie NIK, odstępianie od analizy pomiarów ilości i wyników badań jakości ścieków w całym okresie poprzedzających czterech lat lub od daty ostatniego przeglądu oraz pominięcie weryfikacji określonych w pozwoleniu obowiązków wobec uprawnionego do rybactwa uniemożliwiało organowi rzetelną analizę realizacji warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnych, co w dalszej kolejności uniemożliwiało należytą ocenę możliwości zaistnienia przesłanki do cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia wodnoprawnego bez odszkodowania, wskazanych w art. 415 pkt 1 i 3 prawa wodnego⁶⁹.

Dodatkowo przeglądy przeprowadzono nie uwzględniając wytycznych KZGW. W żadnym przypadku nie wykonano oględzin urządzeń wodnych, do których odnosił się pkt 4-4.1 wytycznych KZGW, zgodnie z którym w miarę możliwości w trakcie oględzin należy ustalić, czy urządzenie wodne służące do korzystania z wód jest właściwie utrzymywane, a oględziny powinny zakończyć się sporządzeniem notatki służbowej. W ośmiu przypadkach protokół z przeglądu ustaleń pozwolenia wodnoprawnego sporządzono tylko w jednym egzemplarzu, podpisał go jedynie Dyrektor ZZG, a egzemplarz nie został przekazany podmiotom, podczas gdy w pkt 5 wytycznych KZGW wskazano, że dwa egzemplarze protokołu należy przesłać do Zakładu, celem podpisania i odesłania jednego egzemplarza, aby Zakład mógł zapoznać się z wynikami przeglądu. W ocenie NIK, było to działaniem nierzetelnym.

(akta kontroli str. 386-415 827-832)

W odniesieniu do braku przeprowadzanych oględzin urządzeń wodnych, Dyrektor ZZG wyjaśnił że przeglądy pozwoleń wodnoprawnych nie są sprawami administracyjnymi i nie stosuje się do nich przepisów dotyczących postępowania administracyjnego, w tym gromadzenia dowodów, jakimi jest m.in. dowód z oględzin, art. 416 prawa wodnego nie daje organowi właściwemu do wydania pozwolenia wodnoprawnego, w tym do wykonywania przeglądów pozwoleń wodnoprawnych uprawnień, jakie posiadają pracownicy z Wydziału Kontroli Gospodarowania Wodami oraz, że *„ustalenia/wskazówki zawarte w piśmie KZGW są tylko wytycznymi, a nie przepisami prawa opartymi na ustawach, czy rozporządzeniach”*.

(akta kontroli str. 426)

W odniesieniu do sporządzania protokołów z przeglądów bez uwzględnienia wytycznych KZGW, Dyrektor ZZG wyjaśnił, że: *„(...) żaden przepis Prawa wodnego, ani innej ustawy, bądź rozporządzenia, nie wskazuje, jakie czynności należy podjąć oraz w jaki sposób organ powinien przeprowadzać przegląd pozwolenia*

⁶⁷ Decyzje nr: GL.ZUZ.1.421.302.2018.JP z dnia 22 października 2018 r., GL.ZUZ.1.421.316.2018.JP z dnia 29 listopada 2018 r. oraz GL.ZUZ.1.4210.356.2021.KP z dnia 15 lutego 2022 r.

⁶⁸ Decyzje nr: GL.ZUZ.1.4210.356.2021.KP z dnia 15 lutego 2022 r. oraz GL.ZUZ.1.421.316.2018.JP z dnia 29 listopada 2018 r.

⁶⁹ Zgodnie z art. 415 ust. 1, pozwolenie wodnoprawne można cofnąć lub ograniczyć bez odszkodowania, jeżeli zakład zmienia cel i zakres korzystania z wód oraz warunki wykonywania uprawnień ustalonych w pozwoleniu wodnoprawnym.

wodnoprawnego. Ponadto, żadne przepisy nie wskazują w jaki sposób winien być zakończony przegląd. Tutejszy organ, tworząc „protokół” do przeprowadzanego przeglądu pozwolenia wodnoprawnego, wzorował się na dotychczasowych, wypracowanych „schematach” (...). Po otrzymaniu ww. pisma Prezesa z wytycznymi, dostosowano „tylko” szatę graficzną (...), gdyż protokół stosowany dotychczas zawierał wszystkie elementy wskazane w piśmie. Organ przygotowywał dwa egzemplarze protokołu (...) tylko w przypadkach stwierdzenia zaistniałych przesłanek do cofnięcia lub ograniczenia bez odszkodowania przedmiotowego pozwolenia wodnoprawnego. W przedmiotowych/ kontrolowanych przeglądach brak takich przypadków, w związku z powyższym organ odstąpił do przekazania zakładowi protokołu do podpisania. Zwraca się uwagę, że były przypadki, że Zakład zwrócił się, np. telefonicznie, do organu o przekazanie protokołu, i taki protokół był przekazywany”.

(akta kontroli str. 425)

W ocenie NIK, odstępianie od przeprowadzenia oględzin urządzeń wodnych (wylotów) oraz koryta i skarp cieków uniemożliwiało organowi prawidłową i rzetelną analizę realizacji warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym, co w dalszej kolejności uniemożliwiało należyłą ocenę zaistnienia przesłanki do cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia wodnoprawnego bez odszkodowania, o której mowa w art. 415 pkt 2 prawa wodnego, nieuwzględnianie wytycznych KZGW świadczyło o wykonywaniu przeglądów pozwoleń wodnoprawnych bez dochowania należytej staranności wymaganej od organu administracji publicznej w każdej podejmowanej sprawie.

NIK zwraca również uwagę, że czynności wykonane w ramach przeglądu powinny obejmować wszystkie warunki i obowiązki określone w pozwoleniu wodnoprawnym, być rzetelnie i prawidłowo udokumentowane oraz uwzględniać okoliczności i dane, w których posiadaniu organ już pozostaje. Jest to tym bardziej istotne, gdyż wyniki wykonanego przeglądu determinują dalsze działania organu i wpływają na rzetelność realizacji innych zadań ZZG, takich jak prowadzenie postępowań o wydanie nowego pozwolenia wodnoprawnego czy wszczęcie postępowania administracyjnego o uchylenie lub ograniczenie bez odszkodowania pozwolenia wodnoprawnego w przypadku niewywiązywania się z obowiązków i warunków ustalonych w pozwoleniu.

6. ZZG nierzetelnie analizował posiadane dane dotyczące pomiarów ilości i jakości odprowadzanych ścieków do wód wykazane przez podmioty w informacjach rocznych, składanych na podstawie art. 304 ust. 1 prawa wodnego oraz w oświadczeniach kwartalnych, składanych na podstawie art. 552 prawa wodnego. W ramach kontroli NIK dokonano analizy porównawczej złożonych przez podmioty wprowadzające zasolone wody kopalniane do wód powierzchniowych informacji rocznych z art. 304 ust. 1 prawa wodnego oraz oświadczeń kwartalnych złożonych na potrzeby ustalenia należnej opłaty zmiennej. W pięciu przypadkach wystąpiły rozbieżności w ilościach odprowadzonych ścieków wykazanych w ww. dokumentach:

- Muzeum Górnictwa Węglowego za rok 2021 w oświadczeniach składanych na podstawie art. 552 prawa wodnego wykazało 40 405 m³, tj. o 96,7% więcej niż w informacji rocznej z art. 304 prawa wodnego, w której podano 1 332,4 m³;
- SRK S.A. Pompownia „Pstrowski” za rok 2020 w oświadczeniach składanych na podstawie art. 552 prawa wodnego wykazała 7 781 163 m³, tj. o 0,05% więcej niż w informacji rocznej z art. 304 prawa wodnego – 7 776 970 m³;
- SRK S.A. Pompownia „Szombierki” – za rok 2020 oraz w oświadczeniach składanych na podstawie art. 552 prawa wodnego wykazała 3 293 535 m³,

tj. o 0,01% więcej niż w informacji rocznej z art. 304 prawa wodnego – 3 293 070 m³;

- SRK S.A. Pompownia „Dębieńsko” – za rok 2020 w oświadczeniach składanych na podstawie art. 552 prawa wodnego wykazała 4 475 539 m³, tj. o 1,06% mniej niż w informacji rocznej z art. 304 prawa wodnego – 4 428 032 m³, natomiast za rok 2022, odpowiednio 4 404 772 m³ i 4 499 244 m³, tj. o 2,14% mniej.

(akta kontroli str. 427, 496-504, 695-724, 505-511, 537-549 741-776)

Dyrektor ZZG wyjaśnił, że: „(...) Wyniki prowadzonych przez podmioty do tego zobowiązane pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzanych do środowiska (wód i ziemi), w zakresie określonym w pozwoleniach wodnoprawnych weryfikowane są podczas dokonywania przeglądu pozwoleń wodnoprawnych oraz wydawania nowych pozwoleń wodnoprawnych”.

(akta kontroli str. 838-839)

NIK zwraca uwagę, że w trzech z ww. przypadków, dotyczących czterech pozwoleń wodnoprawnych, ZZG wykonał przeglądy pozwolenia wodnoprawnego, a z treści protokołów nie wynikało, że analiza danych dotyczących pomiarów ilości i jakości odprowadzanych ścieków została przeprowadzona. Zdaniem NIK, nierzetelna analiza posiadanych danych uniemożliwiały prawidłową i należyłą ocenę realizacji warunków pozwoleń wodnoprawnych.

7. ZZG nie podejmował skutecznych działań w przypadkach niezłożenia przez podmioty informacji rocznych o ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi. W toku badań kontrolnych stwierdzono naruszenie dyspozycji art. 304 ust. 1 pkt 1 prawa wodnego, tj. nieprzekazywanie przez podmioty korzystające z usług wodnych wyników prowadzonych pomiarów ilości pobieranych wód podziemnych i wód powierzchniowych oraz ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi, w zakresie określonym w pozwoleniu wodnoprawnym albo pozwoleniu zintegrowanym, do organu właściwego w sprawach pozwoleń wodnoprawnych albo organu właściwego do wydania pozwolenia zintegrowanego - w terminie do dnia 1 marca każdego roku za rok poprzedni. I tak, SRK S.A. Pompownia „Siemianowice-Chorzów” nie złożyła informacji rocznej za rok 2021 i 2022, a Muzeum Górnictwa Węglowego – za rok 2020, 2022 i 2023.

(akta kontroli str. 427, 496-511, 519-536)

Dyrektor ZZG wskazał, m.in. że w 2022 r. przeprowadzono kampanię o charakterze informacyjnym rozsyłając do kilkudziesięciu podmiotów korespondencję pisemną, w której przypomniano o obowiązkach wynikających z art. 304 prawa wodnego ze wskazaniem terminu składania informacji oraz formie i układzie przekazywanych wyników oraz wezwano podmioty, które nie dopełniły obowiązku do niezwłocznego przekazania wyników pomiarów, a akcja ponowiona została w styczniu 2024 roku.

(akta kontroli str. 838-839)

Zdaniem NIK, ZZG powinien podejmować skuteczne działania w przypadkach niewywiązywania się lub nieterminowego wywiązywania się z obowiązku wynikającego z art. 304 ust. 1 pkt 1 prawa wodnego.

8. ZZG, posiadając wiedzę o naruszeniach warunków pozwolenia wodnoprawnego we wszystkich trzech przypadkach, nie podjął działań w celu ustalenia przez właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska opłaty podwyższonej w związku z przekroczeniem dopuszczalnej rocznej ilości odprowadzonych ścieków przez dwa podmioty odprowadzające zasolone wody kopalniane do wód powierzchniowych, co było działaniem nierzetelnym. JSW S.A. KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch Knurów w 2023 r. odprowadziła 2 013 159,5 m³ ścieków (przy dopuszczalnej ilości

rocznej 1 800 000 m³), a PGWiR S.A. - wylotem W-2 do rzeki Bierawki - odprowadziła 964 443 m³ zasolonych wód kopalnianych w 2020 r. i 965 395 m³ w 2023 r. (przy dopuszczalnej ilości 940 463 m³)⁷⁰, co stanowiło naruszenie warunków pozwolenia wodnoprawnego. Na podstawie złożonych oświadczeń ZZG naliczył podmiotom opłaty zmienne, zgodnie z przepisami prawa wodnego, lecz nie podjął żadnych działań zmierzających do naliczenia opłaty podwyższonej w związku z naruszeniem warunków pozwolenia wodnoprawnego, zgodnie z art. 280 pkt 2 lit. b prawa wodnego.

(akta kontroli str. 589-678, 804-805, 824-826)

Dyrektor ZZG w wyjaśnieniach podniósł, że opłatę podwyższoną w przypadku wprowadzania ścieków z przekroczeniem warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym albo pozwoleniu zintegrowanym w drodze decyzji ustala, zgodnie z art. 283 ust. 4 prawo wodne, właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska, a ZZG nie otrzymał decyzji, na podstawie której mógłby ustalić opłatę podwyższoną oraz że w art. 304 ust. 1 pkt 2 prawa wodnego wskazany jest również obowiązek przekazywania wyników prowadzonych pomiarów do właściwego organu Inspekcji Ochrony Środowiska.

(akta kontroli str. 839)

NIK zwraca uwagę, że art. 304 ust. 1 pkt 2 prawa wodnego przewiduje trzy różne terminy składania informacji do Inspekcji Ochrony Środowiska uzależnione od rodzaju pomiarów wykonywanych przez podmioty, skutkujące przedkładaniem różnych danych, nieodzwierniadających w każdym przypadku łącznej ilości odprowadzonych ścieków w roku kalendarzowym, co przyznał sam ZZG wyjaśniając przyczyny braku weryfikacji oświadczeń stanowiących podstawę ustalenia opłaty zmiennej i informacji składanych na podstawie art. 304 ust. 1 prawa wodnego, wskazując: „(...) dane z oświadczeń kwartalnych nie przystają do danych zawartych w raportach sporządzanych w oparciu o art. 304 ustawy Prawo wodne (...)”.

Uwzględniając powyższe, w ocenie NIK, przyznanie przez prawo wodne kompetencji ustalenia opłaty podwyższonej właściwemu organowi Inspekcji Ochrony Środowiska w przypadku naruszenia warunków pozwolenia wodnoprawnego nie zwalniało ZZG z rzetelnego działania i współdziałania z innymi organami administracji publicznej, zgodnie z zasadami gospodarowania wodami, określonymi w art. 9 prawa wodnego. W konsekwencji w przypadku posiadania wiedzy o wystąpieniu naruszenia warunków określonych w pozwoleniach wodnoprawnych ZZG był zobowiązany do współdziałania z innymi organami i podjęcia działań w celu umożliwienia realizacji przynależnych im zadań z wykorzystaniem przewidzianych w prawie wodnym instrumentów, w szczególności opłat za usługi wodne

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, zwraca uwagę na potrzebę:

Uwagi

1. Zapewnienia dochowywania terminów wydawania pozwoleń wodnoprawnych i wypełniania obowiązków przewidzianych w przypadku braku możliwości załatwienia sprawy w przewidzianym terminie oraz informowanie stron o możliwości zapoznania się ze zgromadzonym kompletnym materiałem dotyczącym danej sprawy.

⁷⁰ Dopuszczalna ilość dotyczy ilości tylko zasolonych wód kopalnianych i nie uwzględnia wód opadowych i roztopowych odprowadzanych również wylotem W-2.

2. Dokonywania w toku prowadzonych postępowań o wydanie pozwoleń wodnoprawnych rzetelnej analizy wpływu na środowisko wodne i innych użytkowników, w tym na realizację celów środowiskowych określonych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, w kontekście skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń oraz rzetelnej oceny oświadczeń wnioskodawców o braku możliwości zastosowania rozwiązań lub podjęcia działań prośrodowiskowych.
3. Określenia w pozwoleniach wodnoprawnych działań niezbędnych ze względu na ochronę środowiska, w szczególności przedsięwzięć ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko, w sposób umożliwiający ich weryfikację oraz ustalanie adekwatnych obowiązków związanych z realizacją pozwolenia wodnoprawnego - w przypadku odprowadzania do wód powierzchniowych ścieków o ponadnormatywnej zawartości chlorków i siarczanów.
4. Przeprowadzania przeglądów pozwoleń wodnoprawnych z wymaganą częstotliwością, z uwzględnieniem weryfikacji wszystkich wskazanych w nich obowiązków oraz dokumentowanie przeprowadzonych czynności, w szczególności umożliwiającej wykorzystanie wyników w innych działaniach organu lub przy realizacji zadań właściwych dla innych organów administracji publicznej.
5. Przeprowadzania analizy zgodności składanych informacji rocznych o wynikach prowadzonych pomiarów ilości i jakości odprowadzanych ścieków do wód z warunkami udzielonego pozwolenia wodnoprawnego.
6. Podejmowania skutecznych działań wobec podmiotów odprowadzających ścieki do wód powierzchniowych, które nie przekazują wyników prowadzonych pomiarów ilości pobieranych wód podziemnych i wód powierzchniowych oraz ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi, w zakresie określonym w pozwoleniu wodnoprawnym albo takie wyniki przekazują nieterminowo.

oraz wnosi o:

Wnioski

Podjęcie działań zmierzających do naliczenia opłaty podwyższonej przez Inspekcję Ochrony Środowiska z tytułu naruszenia warunków pozwolenia wodnoprawnego w związku z przekroczeniem ilości odprowadzonych wód przez PGWiR S.A. oraz JSW S.A.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 15 stycznia 2025 r.

Kontroler

Agnieszka Podziewska

St. inspektor kontroli państwowej

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

.....